

APOSTOLUL

CURIERUL ARHIEPISCOPIEI ORTODOXE
ROMÂNE, DIN BUCUREȘTI

REDACTIA:
Arhiepiscopia Bucureștilor
Secția culturală

APARE DE DOUĂ ORI PE LUNĂ
ABONAMENTUL:
Pentru preoți, diaconi și instituții 150 lei pe an;
pentru cântăreți și paracliseri 100 lei.

ADMINISTRAȚIA:
Arhiepiscopia Bucureștilor
Secția economică

**PREA CUCERNICILOR ARHIMANDRIȚI, EGUMENI, PROTOPOPI, PREOȚI ȘI CÂNTĂREȚI DIN EPARHIE, CARE AU FELICITAT DE SF. CRĂCIUN ȘI ANUL NOU PE I. P. SF. PATRIARH MIRON, — LE TRIMITE MULȚUMITELE SALE, DORIRI DE MUNCĂ SPORNICĂ ÎN VIA DOMNULUI ȘI PATRIARHICEȘTI BINE-
CUVÂNTĂRI.**

M. S. Regele Carol II, I. P. S. Patriarh Miron Cristea, d-l Prim Ministru G. Tătărescu, împreună cu d-nii Miniștrii și Generali, în fața catedralei Sf. Patriarhii, în ziua Anului Nou, după sf. rugăciune.

CU PRILEJUL VIZITEI I. P. S. PATRIARH MIRON CRISTEA LA LONDRA

MOMENTE ISTORICE

Cu prilejul vizitei, făcute de I. P. S. Patriarh Miron Cristea la Londra, atitudinea sufletească a poporului englez în genere și a elementelor sale de elită în special, a marcat câteva momente cu adevărat istorice.

Spiritul conservator al poporului englez mult deosebit de al celorlalte popoare creștine ale apusului, a distins cu o clară viziune istorică însemnătate a Ortodoxismului, care păstrează cu sfințenie tradiția învățăturii creștine, cristalizată prin cele șapte soboare ecumenice.

Căci singur Ortodoxismul mai poate fi țărmlul de salvare a multelor bărci ale comunităților creștine ale apusului, ce s'au desprins de biserica mamă, prin marea greșală a bisericii papale, la 1054.

Deaceia vizita I. P. S. nostru Patriarh, «cel mai reprezentativ dintre patriarhii ortodoksi ai timpurilor noastre», cum mărturisește mitropolitul Thyatirei în catedrala ortodoxă Sf. Sofia din Londra, a dat prilejul poporului englez să-l salute cu toată venerația, dela capul încoronat

Fotografie în curtea „Colegiului universității din Cambridge: Sfânta Maria Magdalena. Dela stânga la dreapta. Rândul de jos: Arhimandritul dr. Iuliu Scriban, Sir Stephen Gaselee, patriarhul Miron, episcopul Aradului, dr. A. Magier, preotul Florian Găldău.

Rândul de sus: Medicul profesor universitar din Iași dr. Popa, care predă acolo vara cursuri de medicină, d-l Ciotori, atașat de presă al României, vicerectorul universității din Cambridge, Canonul Douglas, preotul Gogu Antal, Protoiereul Sharp.

al M. S. Regelui Eduard VIII, până la bătrânii, ce exclamau cu acest prilej învățături din sfinții părinți ai răsăritului ortodox.

Nostalgia ierarhiei anglicane, după tradiția creștină a Ortodoxismului, l-a făcut pe bătrânul episcop din Lincoln să roage pe I. P. S. nostru Patriarh Miron, să rostească «crezul ortodox Niceo-Constantinopolitan», la sf. liturghie dela catedrala din Lincoln. Iar la sfârșitul sf. liturghii și la despărțire mulți din cei prezenți au primit în genunchi binecuvântarea I. P. S. Pa-

mănat arhiepiscopului de Canterbury, Biblia tipărită în ultimul timp și tradusă în românește după textul original, de teologii noștri ortodoxi români. Adică Biserica noastră ortodoxă română a reînceput o nouă activitate și pe terenul traducerilor biblice, spre a avea Sf. Scriptură în limba zilelor noastre.

Un alt moment este mărturisirea, pe care un bătrân englez, de peste 82 de ani vârstă, o face susținând că învățăturile Sfinților Părinți pot fi de mult folos poporului englez și că numai pe

D-L. ATHESTAN RILEY

Venerabilul fruntaș bătrân anglican, care de zeci de ani lucrează pentru unirea bisericii sale cu cea ortodoxă a Răsăritului.

triarh, ca o adevărată mângâiere sufletească. Cu acest prilej, s'a adevărit în cea mai simțită formă, dorința sufletului omenesc, de a asculta și a urma credința creștină a timpurilor primare, nealterată de oameni, ori în ce împrejurări s'ar fi făcut aceasta.

Deasemenea un moment de seamă a fost acela, când ierarhul suprem al bisericii noastre ortodoxe române, I. P. S. Patriarh Miron, a în-

temeiul acelor învățături s'ar putea ajunge la apropierea dorită dintre bisericile ortodoxe și biserica anglicană. Cu acest prilej a citat numele Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Grigorie de Nazians și Sf. Ioan Damaschin, părinți bisericești ai răsăritului. Desigur, are multă dreptate bătrânul englez, știindu-se că explicarea individuală a Sf. Scripturi a împărțit lumea creștină în atâtea secte, pe când păstrarea

explicării Sf. Scripturi prin Sfinții Părinți a ținut lumea creștină a răsăritului ortodox cu credința nealterată. Poporul englez a intuit situația privilegiată a Bisericii ortodoxe, care rămâne în permanență «apostolică și sobornicească», așa cum se mărturisește în simbolul de credință.

Au vreo însemnătate aceste momente sufletești ale poporului englez? Noi răspundem că da. Este de sigur o convinsă hotărîre a atâtor frunțași Anglicani de-a face cunoscută în popor ortodoxia și de-a aplană calea unei apropieri până la unire cu ea.

Dealtfel tactul și autoritatea părintească, plină de dragoste, a I. P. S. Patriarh Miron, cu prilejul recentei vizite făcută la Londra, au contribuit încă odată mai mult, la această apropiere sufletească a poporului englez de biserica ortodoxă. Presa engleză zilnic a remarcat, cu cele mai elogioase comentării, efectul de apropiere între poporul englez și poporul român, pe care l-a făcut această vizită a I. P. S. Patriarh. Iar din toate aceste momente se remarcă peste tot aprecierea, pe care reprezentanții eclesiastici de elită ai poporului englez o arată față de credința noastră strămoșească.

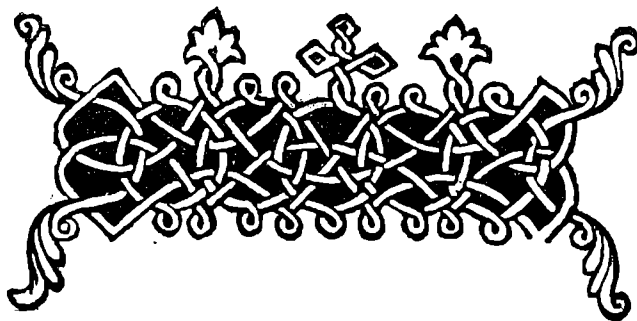
Pentru poporul nostru românesc, acest prilej trebuie să fie o întărire mai mult în credința strămoșească ce i-a călăuzit viața. Iar acei ce

cred, că pot găsi o învățătură mai bună la secetele religioase, dovedesc o completă incultură și o slăbiciune sufletească.

Unii s'au încercat să interpreteze apropierea bisericii anglicane de ortodoxism, ca o slăbiciune din partea noastră, de a ne gândi să cedăm ceva din patrimoniul credinței noastre strămoșești. O greșeală fundamentală pentru ei și o turburare sufletească zadarnică pentru acei cărora caută să le formeze această convingere. Căci dacă noi, ca români în România Mare, ne exprimăm neîncetat hotărîrea să nu lăsăm nici o brazdă de pământ luată de vreun vecin, asemenea, păstrători ai credinței strămoșești, nu vom lăsa nici o iotă să ni se ia din cele ce am moștenit dela strămoșii noștri. Iar pentru aceasta ne sunt garanți ierarhii bisericii noastre în frunte cu I. P. S. Patriarh și teologii bisericii noastre.

Și acum vine fireasca întrebare: să fie oare aceste momente preludiul îndreptării creștinătății apusene către biserica ortodoxă, pe care a părăsit-o la 1054? Noi deocamdată credem, că ele sunt momente istorice, iar Dumnezeu, căruia sunt descoperite toate tainele, singur știe când se va împlini rugăciunea pe care o facem în sfintele biserici pentru unirea tuturor.

CONSILIER.

ROSTUL CĂLĂTORIEI I. P. S. PATRIARH LA LONDRA

de Pr. GRIGORIE ANTAL

INTOARCEREA VIZITEI EPISCOPILOR ANGLICANI.

Sanctitatea Sa Patriarhul nostru Miron, încă din Iunie 1935, luase hotărîrea de a întoarce personal vizita fruntașilor vieții bisericești din Anglia și în deosebi a se întâlni cu reprezentantul ei, ca să poată avea impresii nemijlocite despre rostul mișcărilor de înfrățire, de apropiere sau chiar de unire, între Biserica anglicană și cea ortodoxă. Cum timpul prea înaintase și toți erau oboseți în urma trativelor dela

București, iar Regele Angliei George V, dela care guvernul englez obținuse o audiență pentru Patriarhul nostru, se îmbolnăvise, în timpul festivităților Sale jubilară: — Sanctitatea Sa a găsit cu cale să amâne această vizită pentru un timp mai potrivit în 1936, ca totodată să poată cerceta și câteva centre mai importante din Italia, Elveția, Franța, Belgia, Germania ș. a.

TRATATIVELE DELA BUCUREȘTI

Felul, în care au decurs tratativele dela București și posibilitățile ce li s'au arătat întru desăvârșirea acestui act istoric, au impresionat atât de profund pe unii din delegați, încât au căzut în genunchi și cu lacrimi în ochi s'au rugat în limba lor pentru succesul acestor osteneți. Insuși I. P. Sf. Patriarh — ca început —

a fost foarte mulțumit de rezultatul tratativelor comisiunii mixte româno-anglicane. Concluziunile luate și iscălite de ambele părți indică, nu numai o îmbucurătoare apropiere de doctrina ortodoxă, ci o acceptare hotărîtă a ei, în unele din cele mai esențiale puncte. Faptul acesta prezintă un important progres față de toate discu-

I. P. S. Sfințiile lor Patriarhul Miron al României și primatule Angliei Cosmo Lang, care poartă pe piept și crucea sa și engolpionul ortodox bizantin.

țiile de până acum, făcute fie în Rusia, fie la Constantinopol, la Lambeth-Palace sau aiurea.

Dar, oricât de promițător ar fi rezultatul dela București din 1935, el este realizat numai cu *reprezentanții* Bisericii anglicane, delegați din cei mai distinși fruntași ai clerului ei, episcopi, clerici-teologi. Rămâne acum, să se pronunțe asupra concluziilor dela București și autoritățile supreme bisericești. Iar de altă parte, este absolut necesar, a afla, ce zice poporul, ce zic credincioșii Bisericii anglicane, cari—după organizarea acestei Biserici—au și ei cuvânt chiar în chestiuni de doctrină. Deasemeni și parlamentul trebuie consultat, deși aceasta pare de-a dreptul de neînțeles, după logica de azi a lucrurilor, de oarece acolo pot fi nu numai deputați anglicani, ci pot fi sectari, romano-catolici, evrei, atei, etc. Deci, ce rost pot avea aceștia în cele mai intime chestii din doctrina și credința

altora? Căci a fi „Biserică de stat“ nu poate avea azi acel înțeles, ca organele de stat — parlamentul — cu tot mozaicul lui de creștini și necreștini, să aibă dreptul a-i determina doctrina. Această anomalie a început a o rezolva tocmai nepotriveala amintită, adică forța împrejurărilor. Cum? Foarte simplu. Episcopatul a introdus în toate bisericile „Prayer buchul“, cartea rituală, așa cum a revizuit-o el, deși în „Camera Comunelor“ a fost respinsă cu 24 voturi. Poporul a acceptat-o și se practică pe toată linia.

Deci dela piedica aceasta — pare-se — nu mai atârână așa mult, cum s'ar crede, rezultatul favorabil al mișcărilor pentru revenirea Bisericii anglicane la matca veche, care este Biserica ortodoxă, apostolică a răsăritului, atunci, când va fi «plinirea vremii».

MISIONARISMUL BISERICII NOASTRE.

De aceea necesar este a se verifica la fața locului, cari sunt în această privință vederile capului Bisericii, a Episcopilor lor, a fruntașilor clerici și a intelectualilor credincioși. Acesta a și fost rostul de căpetenie al vizitei în Anglia a Înalt Prea Sfințitului nostru neobosit Patriarh Miron. Asemenea înalte scopuri ar trebui să formeze atribuțiunile sale principale de patriarh, și — în interesul lor — datoria Bisericii ar fi, să-l ușureze de toate frământările mărunte administrative, pentru cari trebuiesc găsite alte organe. Biserica noastră nu este o instituție încheată numai în cercul intereselor interne, oricât de importante ar fi ele, ci trebuie să iasă în lumea largă, și — sub stindardul doctrinei sale ortodoxe, în toată curățenia ei apostolică și sobornicească — să facă și misionarism în măsura în care e posibil. Cazul nostru este bine venit, căci Biserica anglicană caută ea însăși căile de revenire și este deabinelea cuprinsă în curentul acestei mișcări. Ar fi deci o crimă împotriva doctrinei noastre ortodoxe, dacă am sta nepăsători și nu am încerca să facem tot ce ne stă în putință, pentru a ușura apropierea și revenirea la staulul comun a unei așa de fruntașe Biserici, cum e cea anglicană. Asta e o supremă datorie. „Mergând, învățați popoarele...“ desigur în înțeles ortodox. Cine primește, bine! Unde n'ar reuși...? mergi și cauți mai departe teren și împrejurări mai

prielnice. Doctrina noastră nu se pune „sub obroc“ în fața nimănui, ci sus, ca „să lumineze tuturor“.

Deci să dăm mulțumită lui Dumnezeu, că Patriarhia română a ajuns să continue și să dea avânt acestei misiuni a Bisericii ecumenice prin personalitatea și acțiunea Patriarhului nostru în Anglia, care a lăsat pretutindeni cele mai excelente impresii și unanime simpatii, atât în cercul conducătorilor de stat și ai Bisericii, cât și marelui public englez prezent în biserici, la recepții și garden-partyuri. Dela sosirea Sa — 28 Iunie—și până la plecare—8 Iulie 1936—a fost obiectul atențiunii generale. Primirea mai mult decât cordială și deosebita atențiune, ce i s'a arătat în tot timpul vizitei sale, trebuie să ne bucure pe toți câți dorim înălțarea națiunii și a Bisericii române în fața popoarelor și țărilor străine și prezentarea lor în o mai bună lumină, decât cum sunt văzute în multe părți.

În timpul cât I. P. Sa Patriarhul Miron și însoțitorii săi: P. Sf. episcop dr. Andrei Mager al Aradului, P. C. arhimandrit și teolog dr. Iuliu Scriban și preacucernicul preot Florian Găldău și subsemnatul am fost oaspeții arhiepiscopului de Canterbury și primat al Bisericii Anglicane, am putut preciza unele momente de interes mai deosebit în chestiunea ce ne preocupă. Anume: în conferința dela București, unele puncte de doctrină, cari au fost discutate

și la conferința dela Lambeth, s'au precizat clar.

Delegația anglicană a primit câteva din punctele cele mai esențiale ale doctrinei ortodoxe, respectiv și-au cristalizat doctrina lor despre ele, ca să fie în totul conformă cu ortodoxia. Așa au acceptat ca izvor al credinței, pe lângă Sf. Scriptură și Sf. Tradițiune, cu hotărârile sinoadelor ecumenice și valoarea scrierilor Sf. noștri părinți și mari dascăli ai creștinătății până la Ioan Damaschinul; — au recunoscut preoția ca taină, ca sacrament, cu toate momentele cuprinse în dogmatica noastră; — au recunoscut taina Sf. Euharistii după formula prezentată de comisia română; — că toate cele șapte taine au bază în Sf. Sriptură și nu numai două, ca la protestanți; — au constatat necesitatea și de fapte bune și nu numai „sola fide“ pentru mântuire ș. a. Toate acestea sunt principii de doctrină ortodoxă, de cari protestanții în timpul Reformațiunii s'au lepădat. Anglicanii

adevărați însă protestează totdeauna și cu hotărîre, când cineva îi numără între „protestanți“, pentru că n'au urmat întocmai mișcarea Reformațiunii. De aceea delegația aglicană s'a putut apropia cu pași atât de repezi de Biserica răsăriteană.

Rămâne acum, ca delegația să prezinte totul autorităților supreme ale Bisericii anglicane și anume a celor din provincia Chanterbury și York, cari au organizație separată. Aceste autorități sunt Episcopatul și Congresele bisericești, compuse din clerici și laici. Iar — ca să fie valabile și pentru anglicanii, cari trăesc prin toate continentele, trebuiesc încă multe formalități; trebuie să fie — între altele — aprobate și de marele Congres al tuturor episcopilor anglicani din lume (peste 300), care se adună la Lambeth-Palace din zece în zece ani. Când toate aceste corporațiuni s'au pronunțat, atunci putem avea încredințarea, că chestuinea a făcut un puternic pas oficial înainte.

CUM SUNT PRIVITE IN ANGLIA PUNCTELE DELA BUCUREȘTI.

Nu trebuie uitat nici un alt moment. Biserica Anglicană, pe baza tratatelor sale, nu tinde a se uni cu o Biserică ortodoxă, fie cea română, fie alta, ci cu Biserica ortodoxă creștină ecumenică a răsăritului, ca unitate integrală. Deci, este absolut necesar, ca punctele dela București să fie examinate și într'o conferință cu reprezentanți ai tuturor Bisericilor autocefale ortodoxe, ca ele să fie ale Bisericii întregi a răsăritului și nu numai ale Bisericii române. Eventual, se pot considera și ca o întregire și ca o clarificare mai amănunțită a celor discutate la 1930 în conferința dela Lambeth-Palace, de comisiunea mixtă, cu delegați ai tuturor Bisericilor ortodoxe. Această comisie există. Delegații Anglicani au ca președinte pe episcopul de Gloucester; iar în fruntea delegaților ortodoxi era repausatul Patriarh al Alexandriei. În această privință Patriarhul nostru Miron a luat oarecare înțelegere cu primatele Bisericii anglicane.

În această situație este deci important să știm, cum privește întreaga Biserică anglicană punctele dela București. În cercurile cele mai autorizate ale Bisericii din Londra, am putut afla, că aproape toți episcopii, clerul și mulți intelectuali sunt de acord cu cele cuprinse în concluziile dela București, afară de un grup de protestanți extremiști și de unii cari tind la unirea

cu Roma. Unii din „protestanții extremiști“ au și prezentat la Londra două memorii, în cari arată, că ei nu acceptă concluziile dela București, de oarece — analizându-le — constată, că sunt în contrazicere cu unele sau cu altele din cele 39 puncte ale Reformațiunii anglicane. Luând informațiuni mai de aproape, am aflat, că numărul acestor extremiști nu formează o grupare prea mare. În această grupare mai sunt și 2 episcopi, dar aflăm că este speranța ca unul să fie convins și atras în mișcarea generală favorabilă ortodoxiei. Cei ce înclină spre Roma sunt mai puțin numeroși, dar mai agresivi și activi. Dela sine se înțelege, că în dosul lor mișună agenții Romei, cu ramificații până unde nu te aștepți. Dar nici această grupă nu poate fi o piedică serioasă în calea revenirii marelui Bisericii anglicane la matca veche. De altfel, intriga și tot felul de mijloace permise și nepermise s'au întrebuințat și altă dată în asemenea cazuri. Însăși istoria principatelor noastre române cuprinde exemple numeroase în acest sens.

În timpul din urmă au început a se amesteca și Evreii în chestie, lățind vestea, că biserica din România este antisemită. Oameni, cari nu cunosc situația dela noi, sub acest raport, pot fi seduși a crede calomniile împotriva celei mai tolerante țări din lume. Una e să fi intolerant

față de o confesie; și alta e să combați cutropirea ta, ca neam și țară — din punct de vedere numeric, economic, național și de existență, și să nu admiți a lua rădăcini toate curente destructive, cari au dus la catastrofă și alte țări. Și Evreii dela noi ar dori, ca biserica să fie pasivă până va vedea pe reprezentanții ei firești în cazane, ca aiurea.

Desigur însă, că o esențială greutate prezintă însăși constituția Angliei, care — conservativă cum e — obligă pe toți — dela rege până la funcționari — să facă declarații față de cele 39 puncte. Clericii au început a nu mai declara sau chiar jura, ci spun, că acele puncte trebuiesc comentate în legătură și armonie cu cartea lor rituală principală.

Adevărat, că Anglia — insula — are circa 30—35 episcopii, pe când restul de aproape 300 Episcopi este în afară de Anglia, în Canada, Statele-Unite ale Americii, America peste tot, în Australia, Africa, Asia, Indii, etc. Aci cele 39 puncte nu-s în constituția țărilor.

Ne-am întors acasă cu ferma convingere, că importanta chestiune a revenirii marelui Biserici anglicane la matca veche este — pe lângă toate greutățile — pe calea cea mai bună. Această convingere ne-a întărit-o mai ales, nu formele convenționale, ce trebuiesc arătate de un popor civilizat la primirea unui oaspete distins, ci căldura cu adevărat simțită și sentimentele sincere ce le-am observat pretutindenea față de Patriarhul nostru. Va fi fost în aceasta și multă simpatie personală, ce doreau a-i dovedi; dar fără îndoială, că în Sanctitatea Sa priveau, un ales reprezentant al întregii Biserici răsăritene. În marea biserică a Grecilor din Londra, cu ocaziunea liturghiei oficiate de clerul grecesc și de noi clericii români, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit grec, Ghermanos al Thiatirei, a declarat în cuvântarea Sa de salut: „că se bucură foarte mult, când poate vedea în catedrala Sa pe cel mai reprezentativ ierarh al Bisericii creștine ortodoxe din zilele de azi“. Din acest punct de vedere, desigur, prezența în Anglia a Patriarhului nostru a făcut un real și însemnat serviciu unirii celor două Biserici. Desigur, în asemenea misiuni delicate trebuie să ai oarecare calități atrăgătoare. De ex.: O figură distinsă, istețime scăpărătoare, spontaneitate, tact și înțelepciune, ce să le știi folosi cu măiestrie, abilitate cu care să știi câștiga simpatia tuturor, un cuvânt potrivit la adresa fiecăruia, atenție față de toți cei dela

recepții, adeseori compuse din foarte numeroși invitați. Și am observat, cum Patriarhul nostru le-a știut cu prisosință folosi. Deasemeni și însoțitorii săi s'au silit a contribui cât mai mult la reușita vizitei și misiunii.

Deci Sanctitatea Sa s'a străduit cu succes să răsplătească stăruința și insistența repetită, ce i-au făcut-o capul Bisericii anglicane și cunoscuții săi, de a vizita personal Anglia. A lăsat pretutindenea calde și sincere simpatii. De altcum, cei ce l-au cunoscut înainte, au prevăzut aceasta. Importantul ziar bisericesc „The Church Times“ astfel saluta sosirea Sa în Anglia: „Suntem, cum am fost totdeauna, sprijinitorii însuflețiți ai oricărui efort, care să aducă Bisericele anglicane în strânsă legătură și *deplină unire* cu Bisericele ortodoxe ale Răsăritului. Noi am susținut și vom continua să susținem, că între aceste două mari comunități există deja, nu numai indentitate practică, în ce privește credința religioasă fundamentală și adevărurile de bază ale simboalelor creștine, ci chiar o mare măsură de credință comună, în privința Bisericii lui Hristos, care este capul Său mistic și în privința mijloacelor grației, pe care El le-a instituit și poruncit... Privim înainte cu bucurioasă anticipare către ziua *deplinei reuniri într'un corp*, când cele două comunități vor forma un șir mare de Biserici autocefale, unite laolaltă într'o singură legătură de credință și solidaritate colectivă. Este nădejdea noastră calmă, că vizita de acum a Patriarhului român (un „eminent reprezentant al ortodoxiei“) poate aduce această zi, cu un pas mai aproape de împlinire“.

Iată misiunea istorică a Patriarhului nostru, a Bisericii noastre, pe care suntem convinși, că Patriarhul nostru a servit-o cu pricepere, cu tact și cu demnitate. Discuțiile Sale personale cu capul Bisericii anglicane din toată lumea au plănuit pașii, ce trebuiesc făcuți pe viitor în această direcție; iar noi — însoțitorii — am căutat să prindem posibilitățile de înaintare pe calea pornită. Biserica autonomă din provincia York a luat de pe acum în discuție punctele dela București, atât Episcopatul cât și Congresul. Și pe cât am aflat congresul a acceptat și aprobat raportul delegațiunii sale la București. (The convocation of York... on May 27... accepted and approved the Report of the Delegation). Biserica din restul Angliei se va ocupa de această chestiune în 17 Ianuarie 1937. Iar Congresul general al întregii Biserici anglicane din

lume se va întruni numai în anul 1940, conform programului său obicinuit, din zece în zece ani. Atunci poate se ieie în program și chestia asta.

Semn și dovadă, că Biserica anglicană din Irlanda, acum țară independentă de Anglia, a-probă mișcarea și unirea, este și faptul că însuși capul acestei Biserici, Lord Arhiepiscopul dela Dublin, I. P. S. Sa J. L. T. Greeg, a ținut să vie la Londra și să ia parte la primirea Patriarhului nostru și să se întâlnească cu el. El a declarat, că pe el și Biserica sa nu-l leagă cele 39 puncte, cari de altcum nu-s în vigoare ca în Anglia, nici în provincia York și nici în restul Bisericii anglicane din celelalte continente.

Cât de serioasă a devenit mișcarea de apropiere, se poate vedea din faptul, că autoritatea supremă a Bisericii a ținut ca Patriarhul nostru ortodox să binecuvinteze însuși mormântul patronului țării, al regelui Eduard Mărturisitorul și deasemeni din cinstea specială, ce i s'a arătat în toate bisericile cercetate. Iar rostirea în cursul unei liturghii festive din catedrala uriașă dela Lincoln a „Simbolului nostru de credință ortodoxă“, a Crezului nostru, este *fapt vădit*, că Biserica anglicană se pune sub stindardul de credință al Sfintei Biserici-mame a Răsăritului.

În catedrala din Lincoln, I. P. Sf. Sa a rostit următoarea cuvântare:

*Prea Sfințite Domnule Episcop de Lincoln,
Prea Sfințiți Episcopi și clerici,
Iubiți creștini!*

Înainte de toate, mulțumesc din toată inima P. Sf. Episcop de Lincoln și iubitului meu prieten, pentru sărbătoreasca primire și căldurosul salut creștinesc și amical, ce mi l-a adresat mie personal și însoțitorilor mei, atât în numele său, cât și al clerului și al eparhiei sale.

Călduroasele sentimente exprimate îmi sunt cu atât mai prețioase, cu cât sunt adresate, nu numai mie și Bisericii mele, ci și poporului și Patriei române, precum și anticei Biserici ortodoxe, pe care eu smeritul o reprezint astăzi aici, ca unul din patriarhii săi.

Mă simt foarte fericit, că în această măreață și istorică catedrală (veac XII-lea) din acest centru al tot atât de istoricei dieceze a Lincol-

nului și în fața atâtor distinși ierarhi, clerici și creștini, să mărturisesc, că salutul frățesc și sincer al P. Sf. Episcop de Lincoln îl consider isvorît din cea mai cardinală virtute creștină, din iubirea evanghelică, ce stă la temelia întregului creștinism și care este în stare să învingă toate greutățile.

Acest fapt ne oferă cea mai puternică garanție, că reprezentanții Bisericii anglicane, regăsindu-se din nou cu reprezentanții Bisericii răsăritene, după o despărțire ne voită de ei, ci făcută de alții din interese nu totdeauna creștine, vor găsi cu ajutorul lui Dumnezeu cu ușurință calea spre sânul Bisericii ecumenice mame, care cu brațele deschise de mamă iubitoare îi va primi pe toți.

Dau mulțumită lui Dumnezeu, că în această catedrală, precum Prea Sfințitul, care a pontificat solemn liturghia de azi, s'a rugat „pentru unirea Bisericilor“, așa și eu, Patriarhul României, care azi e cea mai mare țară ortodoxă și unul din Patriarhii Bisericii răsăritene, am putut înălța rugăciuni către Cel ce conduce soarta popoarelor și să zic și eu împreună cu autorul liturghiei noastre, Sfântul nostru părinte Ioan Hrisostomul: „*să iubim unii pre alții, ca într'un gând să mărturisim*“, adică unul și „*aceiaș crez*“ să-l rostim și mărturisim, aceeaș credință să o urmăm și să o practicăm. Faptul, că eu, unul din patriarhii de azi ai Bisericii răsăritene, am rostit Crezul nostru Niceo-Constantinopolitan, este un bun început în această privință.

Înaintând pe această cale, în mod firesc vom fi povățuiți de Duhul Sfânt, ca să îndeplinim porunca evanghelică, de a fi iarăși cu toții fiii aceleași Biserici-mame, al cărei cap nevăzut este Mântuitorul Iisus Hristos. Prin aceasta am întărit forța primară a Bisericii și am face un enorm serviciu întregii creștinătăți.

În fine, cuprins de adâncă emoție în această solemnă atmosferă de sinceră și creștinească iubire, împărtășesc binecuvântările mele patriarhicești celor prezenți în această biserică și tuturor fiilor diecezei de Lincoln, rugându-i să-mi păstreze și pe viitor această scumpă simpatie, ce mi-au arătat. Iar pe Preasfințitul vostru Vlădică, pe clericii lui și credincioșii lui, să-i ție Dumnezeu sănătoși și mulțumiți întru mulți ani. Amin“.

LA EPISCOPUL LONDREI.

Interesant este să amintim un moment special și semnificativ pentru mișcarea noastră. În vechiul castel și frumoasa grădină a episcopului Londrei, un venerabil bătrân de 87 ani, era mulțime mare de invitați, clerici, intelectuali și multe doamne din înalta societate londoneză. Episcopul Londrei, Episcopul dela Fulham și Episcopul dela Gibraltar au prezentat pe Patriarhul nostru Miron și pe însoțitorii săi publicului, vorbind despre tratativele dela Bu-

curești și despre *Unirea Bisericilor*, pe care publicul și mai ales doamnele au aprobat-o cu toată însuflețirea. Toți, în frunte cu Lordul Cecil și cu doamnele, s'au grăbit a se prezenta și a se închina Patriarhului nostru, și a-i săruta mâna, după ce S. Sa a mulțumit episcopilor și tuturor pentru sentimentele de înfrățire exprimate, rugând pe Dumnezeu, să ne ajute a duce la bun și creștinesc sfârșit pașii noștri.

RECEPȚIA DELA ATHENAEUM.

Desigur, la această bună dispoziție, față de mișcarea pentru unirea Bisericii anglicane cu Biserica răsăritului, a contribuit mult și hotărârea dela București privitoare la recunoașterea preoției anglicane, care practică atribuțiile sale în sensul doctrinei ortodoxe. Aceasta a declarat-o însuș primatele Cosmo la, recepția dela Athenaeum. Președintele recepției de aci, d'Athelstan Riley, carele este președintele „The Anglican et Eastern Churches Association“.

Asociația bisericilor anglicană și răsăriteană făcuse apel la primatele Angliei, arătând, cum fericitul său antecesor în scaunul de primat a făcut tot ce i-a stat în putință pentru această unire și îi pune la inimă, să nu piardă nici un moment și să facă tot ce poate ca să ducă mai departe această lăudabilă mișcare, ori cât timp și tact ar mai cere. La aceste cuvinte, primatele a reflectat, afirmând, că hotărârea dela București a Bisericii, care are în fruntea ei pe

Pe lângă I. P. Sf. Patriarh Miron și primatele Angliei Cosmo se vede din dreapta spre stânga: P. Sf. episcop Dr. Andrei Magier al Aradului; secretarul personal al patriarhului Pr. Gogu Antal, canonicul Douglas, secretarul general al acțiunii pentru unirea celor două biserici, Pr. Florian Găldău, translator de limba engleză, preot anglican...
P. S. episcop de Lincoln Nuguet, în dosul lui, directorul Cancelariei primatului, Pr. Dr. Doon și P. Sf. episcop de Gloucester, președintele comisiei pentru tratativele între cele două biserici.

Patriarhul celei mai mari Biserici ortodoxe de azi, a *ușurat mult năzuințele noastre*; iar cât privește răbdarea și timpul cerut atât de d. președinte și amintit și de Patriarhul nostru, primatele a afirmat, că „dacă ne-am înțeles odată în momentele principale, nu mai trebuie târăgănit prea mult, căci noi lucrăm împlinind voia Celui de sus“. Cuvinte, cari au făcut cea mai bună impresie asupra tuturor.

Redăm în întregime importanta cuvântare rostită de I. P. S. Sa la recepțiunea dela Atheneum:

„Domnule Președinte, Inalt Prea Sfințite Domnule Primat al Angliei, I. P. S. Domnule Arhiepiscop al Irlandei, Prea Sfințiți Episcopi și clerici, Domnilor miniștri, Domnilor!“

Nu un ierarh ortodox, ci un vestit teolog romano-catolic ¹⁾ constată într-o importantă conferință din 1898, intitulată „Ex oriente lux“, că toate Bisericile din lume, ori câte ar fi diferențierile dintre ele, trebuie să nu uite nicio dată, că Biserica creștină a răsăritului este *maica bună a tuturor*, căci în răsărit a activat Mântuitorul Iisus Hristos și acolo a întemeiat creștinismul; acolo s'au format primii lui teologi și mari dascăli, primii lui apărători; acolo s'a cristalizat doctrina, apoi organizarea Bisericii, viața monahală, prima literatură creștină etc. Deci toți creștinii din lume sunt fiii acestei Bisericii din epoca ei de înflorire.

Am citat intenționat opinia unui romano-catolic, care desigur — în cazul acesta — nu a putut să constate decât adevărul obiectiv.

Astfel, toate Bisericile creștine formau până la 1054 o singură unitate creștină, așa cum a întemeiat-o Dumnezeușcul ei cap și apostolii săi. Membrii de valoare ai acestei unități erau și creștinii englezi. Deci eram încă atunci *cu toții frați buni întru Hristos*.

La anul 1054, Roma a rupt o mare parte din Biserica ecumenică, care s'a diferențiat de aci înainte în două Biserici, spre marea pagubă a creștinătății: una răsăriteană și una apuseană. Ultima — făcând în cursul veacurilor singură mulțime de înnoiri în doctrină, — s'a depărtat tot mai mult de Biserica mamă a răsăritului.

Deodată cu apusul, ne-am despărțit — durere — și de frații creștini din vastul și glorioșul Imperiu Britanic.

Pe cât cunosc eu istoria Bisericii anglicane, știu că fiii acestei biserici n'au dorit această

schismă. Ba, nu e mult, am citit chiar afirmațiunile unui distins preot dela biserica Maicii Domnului din Oxford ²⁾ care constată, că Biserica anglicană nu are nici o vină la această desbinare.

Adaug aci cuvintele lui: „dar fără voia și vina noastră am fost smulși. Nouă nu ne-a trecut vreodată prin gând, ca să frângem comuniunea. Mai bucurosi murim, de o mie de ori, decât să desăvârșim acea fără de lege... acea groasnică rușine... Fără îndoială, situațiunea Bisericii noastre era ca și aceea a nevinovaților și credincioșilor îngeri, cari se alăturaseră legiunilor răvrătitului Lucifer, neștiind că acela se lepădase de Dumnezeu. Biserica s'a plâns, că a fost împrejmuată, îngelată, dusă în rătăcire... Chipurile sfinților au picurat atunci sudoare... și alte semne de acest fel s'au arătat“.

De atunci, aproape o mie de ani nu ne-am mai văzut. Am trăit depărtați și despărțiți, încât ne-am chiar uitat unii pe alții. Astfel, să nu ne mirăm de ceea ce a spus venerabilul nostru președinte, că nu prea de mult ortodoxii, în special călugării din muntele Athos, nu știau nimic de Arhiepiscopia dela Canterbury, iar Canterbury uitase pe ortodoxi“. Acesta este dealt cum un adevăr psihologic. Avem și noi românii o maximă, care verifică acest adevăr, când zicem: „Ochii, cari nu se văd, se uită“.

Dar Dumnezeu, fără știrea și voia căruia nimic nu se întâmplă în lume, a făcut, ca frații uitați să se regăsească. Președintele nostru Mr. Athelstan Riley a expus cu multă competență și destul de amănunțit istoricul acestei regăsiri, fiindcă în mare parte a conlucrat însuși la inițierea tratativelor de apropiere și la mai multe întâlniri. Și pare o adevărată minune ușurința, cu care se cristalizează doctrina Bisericii anglicane în spiritul doctrinei apostolice răsăritene. Caracterul etnic conservativ al poporului englez, are — după părerea mea — marele merit, că—deși dela despărțire Biserica anglicană a trecut în cursul veacurilor prin multe frământări, provocate unele de valurile reformațiunii, cari s'au extins peste întreaga lume, iar altele de înoirile unilaterale ale Bisericii apusene, — totuși a păstrat în practica vieții religioase simpatia și multe din Biserica clasică și ecumenică. Astfel, cu ajutorul lui Dumnezeu, această situație de fapt ușurează apropierea; și odată mo-

1) Profesorul Universitar dr. A. Erhardt din Viena.

2) Preotul Leicester Marriott.

mentele doctrinei de căpetenie fiind limpezite și fixate, — celelalte urmează dela sine. Iar alte momente pot da, în cadrul unității generale, coloritul de nuanță etnică, de obiceiuri și datini speciale, precum și de organizație națională, cum acestea în mod firesc se află și se mențin pretutindenea.

Intemeiat pe aceste constatări, îndrăznesc a afirma și a nădăjdui, că, — precum în viața familiară mama și farmecul ei nu are înlocuire, — așa și în cazul nostru, Biserica anglicană, ca fiică a Bisericii ecumenice, în iubirea ei fiiască va găsi calea de revenire la sânul iubitor al mamei comune. Biserica ortodoxă, din care, ca unul dintre smeriții ierarhi și patriarhi fac parte, împreună cu Patriarhia Română se bucură de orice pas de apropiere spre ținta unitară.

D. Președinte a expus în frumoase cuvinte posibilitățile, dar și greutățile unei apropieri până la deplina unire, arătând că pentru aceasta se cere timp și răbdare.

Cu toate acestea, eu nu m'aș considera de bun și deplin creștin, dacă n'aș crede, că Biserica întemeiată de Mântuitorul Hristos trebuie să fie una, sfântă, sobornicească și apostolică, cum așa de convingător ne învață Sfinții Părinți ai răsăritului, amintiți de Venerabilul Președinte în cuvântarea sa, Ioan Hrisostom, Vasile cel Mare, până la Ioan Damaschinul. Mai mult, îndrăznesc să afirm sus și tare, că este chiar o mare rușine, ca unii ce se consideră creștini, în loc de iubire, au propovăduit tocmai contrariu, adică ură, desbinare, persecuții, până la crude violențe. Creștinismul trebuie să lucreze pretutindena pentru repararea acestei nejustificabile greșeli. Deci, toți adevărații discipoli ai lui Hristos, călăuziți, de dragostea creștinească și frățască, trebuie să lucreze cu toată sinceritatea în acest lăudabil scop. Desigur fără pripire. Și Românul are în înțelepciunea sa poporală proverbul: „graba strică treaba“. Deci cred și eu, cum a zis d. președinte, că în toate chestiile mari, așa și aici, trebuie să lucrăm cu stăruință, dar și cu creștinească răbdare, pentru întărirea creștinismului până la unirea într-o singură Biserică.

Prin aceasta am dovedi, de fapt, că suntem adevărați discipoli ai lui Hristos. Noi cu Biserica anglicană ne aflăm pe acest creștinesc drum.

Cu bucurie constat, că a mea călătorie în glorioasă Domniei Voastre Patrie ne-a întărit con-

vingerea, că nimic nu este mai firesc, decât a-ceastă năzuință spre frățeasca noastră regăsire. Apusul a despărțit fără voia ei Biserica creștină a poporului englez de Maica sa dela răsărit. După o conviețuire de mai multe veacuri cu creștinismul apusean, Bisericii din Anglia nu i-au convenit înoirile apusene, iar abuzurile apusului din evul mediu au provocat combaterea și stăvilirea lor prin cele 39 puncte. Rezultatul este, că v'ați rupt de apus, dar într'un timp, când Bisericele răsăritului ajunseseră în vitrege împrejurări, până la dominația Semilunei și a altor catastrofe, cari le-au nimicit vechea strălucire și putere și le-au slăbit. Ele și-au păstrat până azi, cu toate vicisitudinile veacurilor, intactă curățenia credinții apostolice. În această situație era explicabil să fim uitați. Acum însă, nimic mai firesc și mai la înțelesul înțelepciunii omenesti și spre binele creștinismului întreg, decât revenirea cu fiiască iubire la sânul mamei Biserici clasice, apostolice, ecumenice a răsăritului, care de pe acum se bucură de nădejdea înfăptuirii acestei frumoase speranțe. Odată rupti de Roma și organizați într'o Biserică națională anglicană, cele 39 puncte împotriva abuzurilor apusene nu mai au actualitatea de atunci. Ele nu au fost redactate în contra Bisericii creștine de răsărit. De aceea, cu drept cuvânt, a putut declara un preot anglican: „dacă în Biserica noastră se propovăduiește ceva împotriva învățaturii vechii Biserici, eu o resping“.

De încheiere, să-mi permiteți a mulțumi d-lui Președinte pentru caldele sentimente, arătate M. Sale Regelui Carol al II-lea și Smereniei mele ca Patriarh al României, sentimente cari primesc o expresiune și mai vizibilă prin tricolorul român desfășurat dealungul mesei și prin măestrata combinare a florilor vii tot în tricolorul român, ce împodobesc întreaga sală. Consider aceasta ca o delicată atenție la adresa poporului român, din care facem parte: eu, însoțitorii mei și membrii legațiunii regale române dela Londra, aci prezenți.

Rog pe d. Președinte, carele nu este preot, dar este un venerabil bătrân și bătrânețele au în toată lumea prerogativele lor, ca să binecuvânteze și pe viitor, ca un vechiu părinte și patron al mișcărilor de unire, continuarea tratativelor, spre a se putea bucura cât mai mult de succesele lor. Iar Atotputernicul Dumnezeu să ne călăuzească pe toți în lucrarea aceasta, ca pe niște ascultători fii ai Săi.

Eu mă rog cu cea mai adâncă smerenie, ca

Duhul Sfânt să întărească și generalizeze lăudabila convingere a celui preot anglican, care zice: „eu nu stau pe gânduri de a mărturisi, că sunt una cu Bisericele ortodoxe“.

Mulțumim d-lui Președinte și tuturor membrilor distinsei societăți a Athenaeum-ului, pentru cinstea ce mi-au făcut mie și însoțitorilor mei prin această convenire, și pentru îndemnul de a ne deschide frățește inimile. Iar Societății Athenaeum-ului îi doresc, pe lângă cei 150 ani de existență, încă mulți ani cu progrese și succese“, a sfârșit I. P. S. Sa.

Observăm, că d-l Athelstan Riley este președintele „Asociațiunii pentru biserica anglicană și ortodoxă. „The Anglican et Eearste Churches Association“ care de 16 ani editează și o revistă bisericească cu această misiune: „The Christan East“.

Adevărat, că la București nu s'a discutat asupra întregii doctrine, ci numai asupra unor părți mai principale. Deși delegația anglicană a acceptat de exemplu momentele ortodoxe, ce stau la temelia celor 7 taine, totuș unele taine n'au fost analizate în mod special. Tratatările nu s'au extins nici asupra cultului Maicii Domnului, asupra sfinților, sfintelor moaște, cultului icoanelor, posturi și multe altele. Dar cine studiază viața Bisericii anglicane la ea acasă, acela are toată nădejdea că aci tratările vor duce mai repede la scop. Pretutindenea bisericile sunt închinare la sfinți, în frunte cu Maica Domnului. Doxologia pentru centenarul universității din Londra s'a oficiat în Biserica „Sf. Paul“. Miile de savanți, intelectuali, deputați, lorzi și public au asistat peste un ceas la slujba

și cuvântarea primatului, fără a schimba cu vecinul decât sclipiri din ochi, cu o evlavie și respect cum rar se poate vedea la o slujbă cu public, care are tot felul de ocupațiuni științifice și administrative, departe de biserică. Creșterea hotărăște și aceasta e bisericească, adâncă și neîntrecută, unică în toată lumea. La universitatea din Cambridge sunt vreo 16 colegii, internate, cu vreo 6000 de universitari. Fiecare colegiu are biserică grandioasă, paraclise, pe cari le cercetează zilnic profesori și elevi. Toți primesc educație solidă, creștină, bisericească, pe lângă instrucția necesară carierei lor din viitor. Din asemenea școli au eșit mulți savanți, istorici, fizicieni, chimiști, astronomi vestiți și totdeauna buni creștini. Primul colegiu are o biserică, un adevărat dom, cu hramul „Sf. Treimi“, altul o biserică cu hramul sfântului Ioan, alta cu hramul Mariei Magdalene etc. Studenții, cari au intrat mai întâi ca voluntari în războiul mondial (Anglia la început nu avea armată regulată) și au murit ca eroi, în loc de monument în grădinile vaste ale colegiilor, au un paraclis special, unde numele lor sunt săpate pe lespezi de marmoră. Școlile și liceele au bisericile lor, ca niște catedrale; sunt și cazarmele cari au biserică. Mai mult decât atât, spitalele, parcurile, până și alte așezăminte au nume de sfinți, patroni de sfinți, ca ex.: spitalul „Sf. Toma“, parcul „Sf. Iacob“ etc. Pe menuul unui restaurant, unde episcopia de Gibraltar ne-a dat o masă, am văzut numele „Sf. Ermin“. Deci o viață religioasă și socială plină de sfinți.

În biserici au Sinaxar, cu numele diferiților sfinți, indicați la ziua respectivă.

ICOANELE SFINTE.

Cât privește icoanele, absolut toate catedralele și bisericile au admirabile icoane și mai ales vitrouri scumpe, reprezentând întreaga Biblie a Vechiului și Noului Testament. Cu valoarea vitrourilor de sfinți dintr'o catedrală am putea cumpăra bisericile unei întregi provincii din o altă țară. În multe biserici am văzut pe altar și în alte locuri icoane ortodoxe, în stil bizantin.

Crucea are un respect deosebit. Pe toate alta-

rele am văzut cruci în valoare de milioane. În curtea palatului Lambeth a primatului, la mijloc, este o grandioasă cruce de marmură, încadrată de doi îngeri. În fruntea procesiunilor, în lăuntru și afară de biserică, se duc cruci frumoase din metale scumpe. Primatele și episcopul este condus în fruntea cortegiului cu o cruce, care apoi se fixează undeva lângă tronul său din biserică.

EVLA VIA CREȘTINILOR ȘI DEMNITATEA CLERULUI.

Evlavia, cu care un număr mare de creștini se apropie de Sf-ta Cuminecătură, este impresionantă. Par a fi mai adânc convinși de puterea curățitoare a Sf-tei Euharistii de cât mulți creștini de pe la noi. Intr'o singură Duminică s'au cuminecat în catedrala din Lyncoln la o slujbă 147, la alta 430 și la alta vre-o 50 intelectuali, bărbați și femei, primind sfânta Impărtașanie în genunchi. Slujbele sunt peste tot de o rară demnitate și disciplină. Nici urmă de convorbiri și de plimbări. Clerul are o ținută impecabilă, numai ochi și atenție, aprofundat în slujba ce se oficiază, fie că servește, fie că asistă. Fiecare are locul său bine hotărât. Gesturi pline de evlavie naturală, fără exagerări teatrale; totul foarte impunător. Din mișcărilor lor, din gesturile lor, din odăjdiile lor frumoase

și îngrijite, din privirile preoților slujitori și din toată ținuta lor vezi că ai de aface cu oameni, cu clerici de înaltă cultură, atât profesională cât și socială. În cursul slujbei țin mâinile într'o poziție neforțată, dar care provoacă evlavie. Cine vrea să vadă cum se face o slujbă rituală cu evlavie și cu demnitate naturală, neafectată, să meargă acolo la anglicani, pe cari mulți neștiutori îi consideră „protestanți“ fără rit.

Interesându-ne de timpul posturilor, ni se spune că mai ales în postul mare începe și se continuă la ei o intensivă viață bisericească, cu rugăciuni și învățături, ca nicăeri în altă parte.

Deci și în aceste privințe este de prevăzut, că doctrina lor se va cristaliza ușor în deplină conformitate cu a Bisericii-mame.

LUCRĂRILE TREBUESC CONTINUATE.

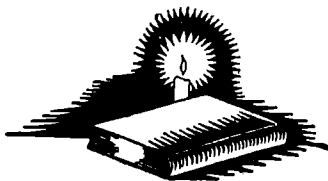
Astfel nu există astăzi pentru Biserica ortodoxă o mai frumoasă misiune decât aceea de a contribui pe acest tărîm cu toții, cu munca, cu priceperea, cu tactul și înțelepciunea fiecăruia, spre a ușura căile de apropiere și de cristalizare a doctrinei anglicane, până să corespundă deplin, în toate încheieturile ei, cu credința celei apostolice răsăritene. Dacă episcopatul și clerul va continua mișcarea de lămurire a doctrinei în sens ortodox și vor generaliza în masele poporului și mai ales ale intelectualilor aceste vederi, mișcarea va putea progresa tot mai bine.

*

Dacă mișcarea va fi dela Dumnezeu, scopul se va ajunge. Nădejile sunt mari. Preotul dela Oxford și cu el mii de clerici predică astfel credincioșilor lor: „Vedeți, prea-iubiților, care este condiția legământului, că adică să urmăm credința cea din Biserica ortodoxă. Ce fel? Doar condiția aceasta (de unire), care numai ea singură ne face fericiți, o vom socoti aspră și nepotrivită?... În adevăr lucruri cerești vede oricine are credință... Această credință ne-o recomandă nouă Bisericele ortodoxe. Ce piedică mai

poate fi, din pricina căreia să nu păzim aceeași credință și de a fi cu toții de aceeași părere? Fără îndoială fraților, eu nu stau pe gânduri de a mărturisi, că sunt una cu Bisericele ortodoxe. Dacă în Biserica noastră se propovăduiește ceva împotriva învățăturii vechii Biserici, eu o resping“. Dacă această convingere se va generaliza și aceasta atârână și de tactul și înțelepciunea reprezentanților Bisericii ortodoxe autocefale, atunci — cu ajutorul Preasfântului și de viața făcătorului Duh — vom ajunge pe calea cea bună spre ținta finală, la locul de unde cu același preot anglican vom putea zice: „Când nimic nu va mai sta împotriva, ajungând la sfârșit și de acord cu toții în această dumnezească treabă, Bisericele să încheie legământul, ca astfel noi, întorși cu ceilalți împreună în brațele și la sânul prea iubitei Mame, să urmăm pe mai departe o singură disciplină în frățescă tovarășie“. Pentru sosirea acestei fericite clipe „Domnului să ne rugăm!“

Pr. GRIGORIE ANTAL
dela biserica Sf. Spiridon-Nou.

„VIZITA PATRIARHULUI ROMÂN“

Sub titlul acesta revista teologică „Oecumenica“ din Londra, scrie următorul raport, pe care îl redăm, fiindcă e un resumat cu numele unor fruntași englezi, redată corect.

„Vizita în Anglia a Prea Fericirii Sale a fost în toate privințele satisfăcătoare, în special în vederea publicării raportului Conferinței dela București între Comisiunea română și delegația Bisericii Angliei.

„Patriarhul sosi la Londra Duminică, 28 Iunie (1936). Primit în gara Victoria, fu condus la Westminster Abbey, unde fu primit în chip solemn. După ce depuse flori pe mormântul soldatului necunoscut, Prea Fericirea Sa fu condus la Palatul Lambeth, unde fu oaspele Arhiepiscopului de Canterbury tot timpul vizitei sale. A doua zi, Patriarhul asistă la liturghie în catedrala greacă Sfânta Sofia, în Bayswater. După liturghie, mitropolitul Thyatirei prezentă Patriarhului felicitările comunității grecești. Patriarhul răspunse, insistând asupra unității ortodoxiei și făcând aluzie la relațiunile crescânde între comunitățile română și anglicană. Patriarhul făcu vizită, după amiază, Episcopului de Fulham, la Reigate. Marți, ministrul român primi pe Patriarh și pe I. P. S. Arhiepiscop de Canterbury la hotel Ritz. Printre personalitățile prezente erau Arhiepiscopul de Dublin, Episcopii de Gloucester, Lincoln, Gibraltar și Fulham, Lord Dawson of Penn, conducătorul Universității din Londra, Lord Eustace Percy; canonicul J. A. Douglas, Superiorul de York și ministrul britanic la București.

În aceeași seară, un ceai prezidat de Earl Grey și oferit de marchizul de Salisbury, fu dat pe terasa Camerii Lorzilor. Acest ceai îngădui membrilor Consiliului Relațiunilor streine să întâlnească pe Patriarh. Ziua următoare, Patriarhul și Arhiepiscopul de Canterbury fură invitați să ia masa la Athenaeum de către d-l Athelstan Riley. Joi, Episcopul de Gibraltar primi pe Patriarh pentru a-i da ocazia să întâlnească pe conducătorii Asociațiunii diocezane a Gibraltarului.

„Seara, Prea Fericirea Sa era la Fulham Palace, pentru o recepție dată de către „Anglican and Eastern Association“.

„Episcopul Londrei, ca președinte al acestei Asociațiuni, ură bun venit Patriarhului, care îi răspunse cu cea mai delicată bunăvoință. Vi-

neri, 3 Iulie, Patriarhul fu primit în audiență particulară de Majestatea Sa Regele. Sâmbătă fu oaspele episcopului de Lincoln, Prea Sfințitul F. C. Nugent Hicks (președintele delegațiunei anglicane la conferința dela București). Ducându-se la Lincoln, Prea Fericirea Sa vizită Universitatea din Cambridge și fu primit de Sir Stephen Gaselee. Duminică asistă la slujba oficiată în catedrala din Lincoln. Împreună cu Episcopul de Lincoln, Patriarhul fu primit în chip solemn la intrarea în catedrală de Superior și de sobor precum și de Episcopii de Grantham și Grimsby. Corul cântă întreita salutare (Pre Stăpânul...) a unui prelat ortodox. După cântarea *Credeului*, Patriarhul, la rugămintea Episcopului, *il recită în românește*.

„Episcopul de Lincoln ură apoi bun venit Patriarhului, precum și Episcopului de Arad, care-l însoțea.

„Patriarhul, în răspunsul său, exprimă marea bucurie pe care o simțea și făcu urarea ca să vină cât mai curând ziua, în care comunitățile ortodoxe și anglicane să poată fi reunite în unitatea de credință. Apoi Patriarhul binecuvântă asitența și Euharistia fu săvârșită.

„Patriarhul plecă Marția următoare. În timpul vizitei sale, predă Arhiepiscopului de Canterbury un exemplar cu hotărîrea Sf. Sinod român, din 20 Martie anul curent, prin care se afirmă că, în momentul când autoritățile comunității anglicane vor fi aprobat raportul, recunoașterea hirotoniilor anglicane de către Biserica română va deveni absolută.

(Oecumenica, 3-e anee, vol. 3, nr. 3, pages 243-245).

În aceeași revistă, în cuprinsul articolului intitulat: „Știri dela Camerele eclesiastice“, la pagina 240, se relatează următoarele:

„Episcopul de Lincoln prezentă în Camera înaltă raportul Comisiunii române, asupra relațiunilor cu Comunitatea anglicană. P. S. Sa vorbi timp de o oră. După discuțiune, Camera acceptă moțiunea propusă de episcopul de Soutwark și susținută de episcopul de Truro: „Camera, amânând examinarea Raportului, exprimă recunoștința sa membrilor Comisiunei române și delegațiunei anglicane, care l-au pregătit și speră că acest Raport va putea să ducă la relațiuni încă și mai strânse cu Biserica română și cu alte ramuri ale comunității ortodoxe“.

„La Camera de jos, canonicul *Anthony Dean* prezentă aceeași moțiune“.

I. P. S. PATRIARH MIRON LA LONDRA

1. In ziua de 28 Iunie a. c., Inalt Prea Sf. Sa Patriarhul Dr. Miron Cristea a pus piciorul pe pământul Angliei. A fost primit cu mare cinste în gara «Victoria» din Londra.

Era întâia oară, când un ierarh al României pășea pe pământul Angliei, ca înfățișător al Bisericii. In adevăr, I. P. S. Patriarh Miron fusese poftit în Anglia de Arhiepiscopul de Canterbury, care este Primatul Angliei. Solia anglicană, care a fost în Iunie 1935 în București, a adus cu ea și acea poftire, arătând via dorință a Primatului Bisericii anglicane, ca Patriarhul României să fie primit ca oaspete al Bisericii Angliei.

După mersul fericit al discuțiilor urmate între solia anglicană și înfățișătorii Bisericii românești în Iunie anul trecut, după încheierile multămitoare la care s'a ajuns, cu atât mai vie a fost dorința ca Patriarhul nostru să fie primit cu alai în Anglia. Chiar era vorba, ca Inalt Prea Sf. Sa să plece îndată spre acea țară a ceței, dar a venit vestea atunci, că Regele Angliei s'a îmbolnăvit. Nu mergea să se săvârșească o faptă de veselie, în timp ce Părintele țării zăcea pe pat de suferință.. Precum se știe, Regele Angliei a și murit chiar în acel an, nu mult după aceia. De aceia călătoria a fost amânată.

In timpul acesta însă, tratativele au urmat, despre vremea când s'ar putea face acea călătorie. Anglicani țineau mult, ca amânarea să nu fie prea lungă.

In sfârșit, ea a fost hotărâtă pentru sfârșitul lui Iunie și începutul lui Iulie 1936. Insoțit de Păr. *Grigore Antal* dela biserica Sf. Spiridon din București, I. P. S. Patriarh a și plecat din București ceva mai de vreme, fiind salutat la plecare de mulți preoți și teologi din București.

In ziua de 27 Iunie a. c., se aflau gata adunați la Paris I. P. S. Patriarh Miron cu Păr Gr. Antal, P. S. Episcop Andrei al Aradului, Păr. Florea Găldău din București și scriitorul acestor rânduri. Urma ca a doua zi de dimineață să plecăm din Paris spre Londra și să fim, chiar în aceeași zi, în Capitala Angliei.

2. Se înțelege, era o clipă istorică. Nu era o călătorie de gust omenesc, îndreptățită și aceia, dacă ar fi fost, fiindcă în Anglia sunt multe de văzut și de aflat. Era însă ceva mult mai în-

S. S. arhiepiscopul Cosmo Loung de Canterbury și primate al Angliei și al bisericii Anglicane și din toate continentele lumii.

semnat: cea dintâi atingere între două Biserici, care până atunci nu știuseră una de alta și abia începeau a se cunoaște.

Pășirea spre cunoaștere, începută ceva mai de mult cu celelalte ramuri ale Bisericii răsăritene, urma acum să se săvârșească și cu Biserica românească. In starea de lucruri din ziua de azi, Biserica românească se bucură de o deosebită vază și trebuia să fie un punct luminos acela de a vedea că Biserica anglicană și cea românească pășesc una spre alta pentru a se cunoaște și a se prețui.

Având în vedere trecutul, Biserica ortodoxă era mai cunoscută, prin vestitele ei Patriarhate, în frunte cu al Constantinopolului. Toată istoria bisericească este frământată cu numele acestor Patriarhate. Deci nu e de mirare, că Biserica Angliei a căutat să se cunoască mai întâi cu acestea. De asemenea, înaintea războiului, împărțirea Rusiei era privită ca marea vatră a ortodoxiei. De aceea, și cu Biserica ortodoxă a Rusiei, Biserica Angliei s'a cunoscut mai înainte decât cu alte ramuri ale Bisericii răsăritene.

Dar după război lucrurile s'au schimbat. Biserica românească s'a întregit. Ea a ajuns să cuprindă un număr de ortodocși aproape îndoit ca înainte. Însemnătatea ei a sporit. Aceasta s'a mărturisit și în fapta ei, că ierarhul ei de frunte, care mai înainte se numea Mitropolit Primat, a fost înălțat la treapta de Patriarh.

În această stare schimbată, Biserica românească a căpătat o vază mai mare între celelalte Biserici ale Răsăritului. Însăși Bisericile neortodoxe au început a o cunoaște ca atare. Deci nu e de mirare că acum privirile se îndreptau spre ea și că i se mărturisea o prețuire deosebită.

3. Starea aceasta, petrecută în sânul Bisericii ortodoxe în deobște, se mai leagă cu alta, care s'a petrecut și se petrece în sânul întregii creștinătăți: Bisericile vor să iasă din înstrăinarea, în care trăiesc una față de alta. Ele se simt toate răspunzătoare către zestrea creștinătății și-și zic că puterea lor de a o păstra și apăra este mai slabă, dacă stau ca străine una față de alta.

Dacă lumea își merge un drum al ei, cu multe abateri dela rânduiala creștinească a vieții, oare Bisericile nu au o chemare de a o ține în făgăsurile gândirii și făptuirii creștinești? Oare toată sfâșierea care a culminat în marele război și care merge acum înainte și după el, nu cade ca o răspundere asupra tuturor Bisericilor? Oare nu au ele chemarea de a apropia și a împăca lumea? Oare cuvintele Domnului Hristos «Pacea mea dau vouă, pacea mea las vouă», nu sunt o chemare de a îndeplini cuprinsul lor?

Dar cu ce sorți de izbândă să faci aceasta, când tu însuși, marea moștenire a lui Hristos, ești atât de îmbucătățită și de ruptă din trunchiul vechi al creștinătății?

De aceea Bisericile au simțit răspunderea acestei stări de fapt și au pornit o mișcare de apropiere una către alta, care s'a simțit și căutat în toată vremea de după război. Când însă

s'au pipăit chipurile de a se împlini o astfel de apropiere, s'a găsit că unele ramuri pot face aceasta mai iute ca altele, din pricina înrudirii mai strânse cu altele. Aceasta s'a și înfăptuit în America, între multe ramuri răzlețe, care s'au încheat între ele printr'un așa numit «Consiliu Federal», al lor.

În ținuturile noastre, Biserica Angliei a simțit, pe de o parte, răspunderea ei față de pustii- rile vremii, iar pe de alta, slăbiciunea ei în răz- lețirea în care se află.

Atunci a luat mai cu dinadinsul încercarea de apropiere de Biserica ortodoxă a Răsăritului, pe care de altfel ea o începuse încă înainte de răz- boi. Aceasta s'a săvârșit printr'un șir de călă- torii, pe care feluriți bărbați din Biserica Angli- cană le-au săvârșit în Răsăritul nostru. Așa au fost episcopii *Charles Gore*, episcopul american *Darlington*, toți episcopii Gibraltarului dela război încoace, canonicii *Douglas* și *Bate*, cum și alți clerici. Aceștia au străbătut Răsăritul și aproape toți s'au oprit și în țara noastră.

După război, din ce în ce mai mult, angli- canii au început să cunoască Biserica noastră și să-și dea seamă de însemnătatea ei. Starea aceasta a culminat în trimeterea unei solii de episcopi și teologi la noi, cea de anul trecut, iar mai pre sus de toate prin poftirea Patriar- hului nostru în Anglia.

Noi am avea prea mult de scris, dacă ne-am apuca acum să pomenim toate prilejurile când am avut întâlniri cu anglicanii în țara noastră sau aiurea. Acestea însă se găsesc scrise, tot de mine, în alte împrejurări. Așa a fost de câte ori obraze din Biserica anglicană s'au oprit la noi și au văzut pe Patriarhul nostru. De aceea nu mai este nevoie să scriem acum din nou ce am scris atunci.

Pe de altă parte, în ce privește încercările an- glicanilor de a se apropia de Biserica ortodoxă, cum și de mergerea feluritelor căpetenii orto- doxe la ei, și despre acestea am scris, în alte împrejurări, iar despre multe din ele în revista «Biserica ortodoxă română». Deci tot celce do- rește urmărire mai de aproape a acestei noutăți n'are decât să caute în paginile acestei reviste, aproape an cu an, și va găsi multe amănunte de acest soi. De aceea e bine acum să trecem peste toate acestea și să privim însăși sosirea Patriarhului nostru în Londra.

4. În dimineața zilei de 28 Iunie a. c., înainte de a pleca la drum, în frunte cu I. P. S. Patriarh, am intrat în biserica noastră din Paris și ne-am

rugat pentru bunul mers al călătoriei noastre. Apoi ne-am luat drumul spre gara de Nord din Paris, de unde pleacă trenurile spre Belgia, Anglia, Germania.

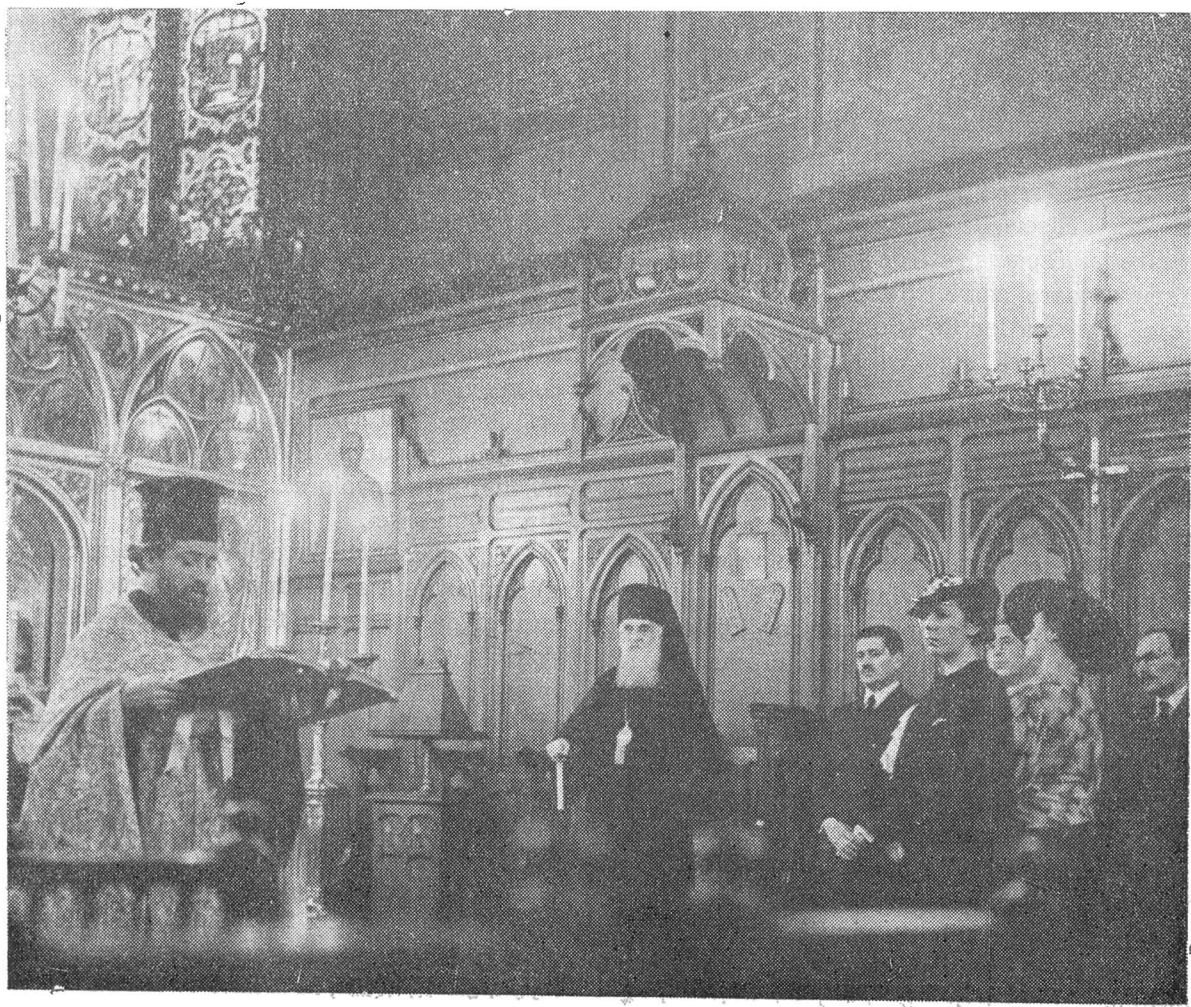
Însoțit de ministrul României în Franța, d. Cesianu, de atașatul militar al oștirii noastre în Paris și de funcționarii legațiunii noastre, I. P. S. Patriarh Miron s'a suit în tren și a plecat, în mijlocul urărilor tuturor, de călătorie fericită și bună rodire a întâlnirii noastre cu anglicanii.

Printre ținuturi mai uscate ca cele străbătute câteva zile mai înainte prin Elveția, Austria sau Franța de miazăzi, aflându-ne aproape de năsipurile mării, după 4 ceasuri am fost la coasta de sus a Franței, la Calais. Vremea a trecut iute. Înalt Prea Sf. Sa s'a pogorât din tren și, la pășirea pe vapor, a fost întâmpinat, cu multe temenele, de comandantul vasului, care a purtat grijă ca toate formalitățile drumului nici să se simtă. O cabină deosebită a fost pusă la

folosința Înalt Prea Sfinției Sale până la Folkestone.

Acolo, la scoborîrea din vapor, Înalt Prea Sf. Sa a fost întâmpinat de unul din directorii căilor ferate de sud ale Angliei și de d. *Buzdugan*, atașat la legațiunea noastră din Londra, trimis întru întâmpinarea Patriarhului de d. Laptev, ministrul României în Anglia. Aci ni s'a spus, că un vagon special a fost pus la folosința Înalt Prea Sfinției Sale. Ne-am suit în el și, însoțiți de data aceasta și de d. Buzdugan, fiul fostului regent, am pornit pe drumul spre Londra. În 2 ceasuri de drum, pe la 5 după amiazi, am fost acolo.

Nu numai că la 5 după amiazi în Iunie ești în plină zi, dar în Anglia, serile de vară sunt cu mult mai lungi ca la noi. La 10 seara, ce-țești ziarul pe uliță în voia cea bună. Așa e în țările dela miazănoapte. Deci la 5 după amiazi, când am sosit noi, eram în plină zi, mai având

Rugăciunea în biserica română din Paris, înainte de plecarea I. P. S. Patriarh MIRON la Londra.

încă destulă vreme să vedem câte ceva din Londra.

5. De aici, să lăsăm pe alții să povestească cum a fost sosirea Înalt Prea Sfințitului în Londra. E bine să vedem cum a fost văzută și cum s'a oglindit ea în sufilele anglicanilor. Noi am mai scris despre aceasta în alte tipărituri, așa că va fi de folos acum să scriem aici ce n'am scris acolo și să aducem astfel o trăsătură mai nouă.

Avem înaintea revista anglicană *The Christian East*, numărul cel mai din urmă din anul 1936 (Iulie). În ea, călătoria Patriarhului nostru este descrisă pe 10 pagini de tipar des, afară de alte amănunte împrăștiate prin alte pagini.

Despre sosirea Înalt Prea Sfințitului Miron în Londra, cetim, că ea a căzut într-o vreme când ziarele engleze sunt încărcate cu fel de fel de știri. Așa sunt în Anglia lunile Iunie și Iulie. De data aceasta, erau știrile dela Liga Națiunilor, despre sancțiunile împotriva Italiei și de cererea Turciei de a întări strâmtoarele. Apoi era chestiunea întrecerilor dela jocurile de tennis dela Wimbledon (Wimbledon Tennis Week), primate în Anglia cu multă înfrigurare. În așa împrejurări, ar fi urmat ca venirea Patriarhului României să oprească mai puțin mintea oamenilor asupra ei.

Totuși n'a fost așa. După cum scrie *The Christian East* (pag. 4), personalitatea atât de răsărită (striking personality) a Patriarhului, cum și larga parte, pe care Înalt Prea Sf. Sa a luat-o la liberarea Transilvaniei și unificarea României, au stârnit în chip deosebit atențiunea publicului.

Fiind vorba apoi despre sosirea în gara „Victoria“, revista scrie:

„Patriarhul părea foarte încântat de primirea sa, când vagonul Pullman s'a oprit la Golden Arrow (Arcul de Aur), unde peronul fusese închis pentru primire: „Păr. Dennis Morse Boycott și corul bisericii Sf. Maria a Ingerilor au cântat *Intru mulți ani Stăpâne*, cântarea ortodoxă obișnuită pentru a primi pe un ierarh, și l-au cântat cu mult farmec“. Numai că revista nu spune că l-au cântat cu cuvinte românești. „Acesta era cel dintâi cor englezesc, pe care Patriarhul l-a văzut sau auzit. Vederea acelor copii, îmbrăcați bisericeste, a mișcat viu pe Înalt Prea Sf. Sa. Ei i-au sărutat mâna, iar Patriarhul i-a binecuvântat.

«În așteptare la gară, pentru a primi pe Pa-

triarhul României, se aflau: însărcinatul de afaceri al legațiunii românești; Dr. A. C. Doon, reprezentantul Arhiepiscopului de Canterbury; Episcopul Gibraltarului; Episcopul Fulhanului, reprezentând pe episcopul Londrei; Sir Stephen Gaselee din partea Ministerului Externelor; Canonicele Douglas și alți membri ai Bisericii anglicane din Consiliul pentru legăturile cu străinii (Council on Foreign Relations); d. Athelstan Riley, prezidentul comitetului Asociațiunii bisericești anglo-răsăritene (Anglican Eastern Church Association).

«Din partea ortodocșilor, erau de față Mitropolitul Ghermanos al Tiatirei, exarhul Patriarhului din Constantinopol pentru Europa de Apus, cu Arhimandritul Vivros și alți slujitori ai catedralei grecești din Londra.

«După prezentările obișnuite, domnii John Davies, din partea Uniunii Bisericești (Church Union), și Peter Winkworth, cum și alți membri ai S. Y. A. au oferit buchete de trandafiri Patriarhului și însoțitorilor săi.

«De acolo, Patriarhul cu însoțitorii săi, au plecat cu automobilele spre Westminster Abbey. Aci, au fost primiți cu ceremonie, la intrarea apuseană, de decanul bisericii, au pășit înainte spre mormântul Sfântului Edward, Regele și Mărturisitorul, Patronul Angliei. Acolo, Patriarhul a făcut rugăciune «pentru Regele Eduard VIII, pentru împărăția și națiunea Britanică, pentru Biserica anglicană și unirea creștinismului». Aceasta împlinită (în altarul bisericii, adăugăm noi), Patriarhul a mers la Mormântul Războinicului Necunoscut și s'a rugat pentru pacea și sufilele celor căzuți în marele război».

Din partea noastră trebuie să pomenim, că mormântul Războinicului Necunoscut, cum îi zic Englezii, se află tot acolo, în biserică, în mijlocul ei. Patriarhul s'a oprit înaintea mormântului, avându-ne pe noi la dreapta și la stânga, și a rostit rugăciunea *Dumnezeul duhurilor*.

Vizita la acea abație (abbey), scrie mai departe *The Christian East*, a fost dorința specială a Patriarhului. Dacă aceasta s'a încheiat, automobilele au mânăat spre Lambeth Palace (locuința Primatului Angliei. Nota noastră).

Foarte frumoase filme cu sosirea în gara «Victoria» și mergerea la Westminster Abbey au fost scoase și apoi desfășurate în toată țara, prin cinematografe».

6. Aici se încheie povestirea despre sosirea Patriarhului și instalarea în reședința Prima-

tului Angliei, pentru a urma să povestească cele petrecute a doua zi. Între acestea însă, au mai fost unele amănunte, peste care revista a trecut. Pe acestea trebuie să le pomenim noi.

În clipa sosirii noastre la Lambeth Palace, Primatul Angliei nu se afla acolo. Era absent în chestii oficiale urgente. El își are locuința în Londra, dar Londra nu e eparhia sa. Scaunul său e la Canterbury, iar episcop al Londrei este alt ierarh.

Sosind peste vreun ceas și fiind tocmai vremea, când Englezii obișnuit își iau ceaiul, am fost poftiți la ceai. Acolo a fost cea dintâi întâlnire dintre Patriarhul nostru și Primatul Angliei.

A fost o întâlnire de o adâncă frăție, deși se vedeau întâia oară. S'au îmbrățișat și s'au sărutat, spunându-și cuvinte de vie simțire creștinească.

În adevăr, nu erau numai 2 bărbați, care se îmbrățișau, ci, prin persoana lor, 2 depărtate Biserici se mărturiseau una către alta, ca legate de acelaș dor către Hristos și de aceeași datorie de a vesti numele lui peste neamuri și veacuri. Mai mult decât simțiri omenești, duse de gânduri și năzuințe omenești, zvăceau atunci doruri sfinte cerești, de a dobândi biruință pentru împărăția lui Dumnezeu, în mijlocul lumii care privea aiurea.

De ar fi fost ca, în clipa aceea, să cânte cineva sau un cor bisericesc, pentru a cinsti fapta și clipa, s'ar fi convenit să cânte cuvintele Liturghiei «Avem către Domnul!» adică: toată inima noastră în această clipă măreață nu este pentru noi, ci pentru Domnul și pentru lucrurile lui pe pământ.

Rar este dat omului să guste clipe ca acestea, să vadă istoria închegându-se înaintea ochilor săi. Noi am văzut-o. Am văzut, cum oamenii pot fi unelte fericite pentru clădirea unei noi rândueli a lucrurilor, cum ei stau în slujba așezămintelor și ajung a fi la cea mai mare înălțime a lor, când se fac trup și suflet cu ele și răspund năzuințelor, care izbucnesc în sânul lor.

După această clipă de mare simțire creștinească, au început prezentările de o parte și de alta și cel dintâi schimb de cuvinte între oaspeți și gazdă. Primatul Angliei își cerea iertare Patriarhului nostru, că nu vom fi atât de bine găzduiți, cum solia sa a fost găzduită în palatul Patriarhal din București. Era o modestie și o măgulire, pentru că în palatul regesc al Primatilor Angliei nu puteai fi găzduit decât în chip regesc. Pe de altă parte, era adevărat că și

solia anglicană a fost cât se poate de bine primită și găzduită la noi.

Cu acel prilej, am putut face cea dintâi cunoștință cu unii din cei mai inimoși bărbați ai Angliei în chestiunile de frăție cu Biserica ortodoxă. Unul a fost d. *Athelstan Riley*, om bătrân, care o viață întreagă a lucrat pentru a face cunoscută Biserica ortodoxă și a lega o apropiere între ea și Biserica anglicană. Vom mai auzi de dânsul și în cele ce vor urma.

Aceasta a fost numai o scurtă întâlnire. O întâlnire strălucită a fost cea dela ospățul de seară, dat tot în Palatul Lambeth, în cinstea Patriarhului nostru și la care au fost poftiți bărbați și slujitori înalți din Biserica anglicană și din lumea politică a țării. Patriarhul a șezut alături de Primatul Angliei și au stat de vorbă tot timpul. Au închinat unul în cinstea altuia, și au făcut urări pentru ca ceasurile acelea să se închege în stări de rodnică legătură viitoare între amândouă Bisericile.

7. A doua zi, 29 Iunie, era praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel. Fusese rânduit ca, în această zi de sărbătoare, să mergem la biserica grecească Sf. Sofia din Londra. Dar să lăsăm mai bine tot pomenita revistă *The Christian East* să povestească:

«Luni 29, Iunie, fiind sărbătoarea Sfinților Petru și Pavel, Prea Fericirea Sa, cu Episcopul Aradului, au fost de față la Sf. Liturghie din biserica Sf. Sofia, Calea Moscovei (Moscow Road), stând pe tronul episcopal și rostind Crezul și Tatăl nostru în românește.

«Cu toate că nu se vestise de mai înainte ce va fi, catedrala era plină de multă lume. În sânul ei, se afla și ministrul grec d. Simopolis.

«Au slujit Arhimandriții Scriban și Virvos, ajutați de Părinții Antal și Gâldău.

«După binecuvântare, Mitropolitul Ghermanos și-a îndreptat cuvântul către Patriarh și a mărturisit marea bucurie a creștinilor ortodocși din Londra, că pot zice «Bine ați venit» prea iubitului și vestitului cap al mării Biserici românești. Popoarele și Bisericile ortodoxe surori au fost legate între ele prin tăria frăției ortodoxe, iar Patriarhii sunt simboalele acestei stări. Vizita frățească a Prea Fericirii Sale la Arhiepiscopul de Canterbury va face încă și mai strânse legăturile dintre Bisericile ortodoxă și anglicană, pe care vizitele de mai înainte, ale Patriarhilor Alexandriei și Ierusalimului în Londra, cu prilejul comemorării Sinodului Niceei în 1925, au ajutat mult să le sporească.

«Răspunzând acestor cuvinte, Prea Fericirea

Sa și-a mărturisit fericirea de a se afla sub bolta unei atât de frumoase biserici, care este o icoană a Reginei Bisericilor creștine, marea biserică a lui Iustinian, Sf. Sofia din Constantinopol. Patriarhul s'a arătat prea mulțumit pentru căldura, cu care a fost primit de comunitatea grecească din Londra și în deosebi de cuvintele de bunăvenire, mărturisite de Mitropolitul Ghermanos, ale cărui însemnate servicii în Marea Britanie și în Europa de Apus, pentru Biserica ortodoxă și pentru frăția dintre Biserici, sunt bine cunoscute tuturor. De mult a avut dorința să viziteze Anglia și să cunoască Biserica anglicană și pe Primatul ei, iubitul său frate, marele cârmuitor creștin, Dr. Cosmo Lang, Arhiepiscopul de Canterbury. Biserica anglicană s'a dovedit în faptă o soră bună a Bisericii românești. În Statele-Unite se aflau 200.000 de Români, pe care Biserica anglicană i-a sprijinit prietenește, i-a primit și a purtat grijă de ei, fără a căuta să-i treacă între credincioșii ei. Vizita Bisericii anglicane anul trecut la București a dat roade folositoare. Înalt Prea Sf. Sa a spus, că se roagă lui Dumnezeu pentru ca venirea Sa la Londra să contribuie la unirea dintre Biserica anglicană și cea ortodoxă. Despărțirea dintre ele a fost fapta altora. Biserica anglicană, nici după voința, nici după cunoștința ei, nu s'a despărțit de Biserica ortodoxă care este Biserica-mamă a creștinătății».

Cuvântarea Patriarhului nostru a fost ceva mai lungă. Ea a cuprins urări pentru poporul englez și pentru noul ei rege. Le-a adus laude și mulțămiri pentru toată fapta creștinească, pe care o îndeplinesc în lume și prin care dau marea pildă a unei discipline și rândueli sociale neasemănate și de admirat.

«Părăsind Sf. Sofia, scrie mai departe revista anglicană, Patriarhul și cu Episcopul Aradului au plecat în automobil spre Reigate, unde au prânzit la Episcopul din Fulham. Printre invitați se aflau aci Episcopul din Southwark, apoi Sir Thomas Holker, fost ministru britanic la Sofia și Copenhaga, cum și primarul din Reigate cu soția sa».

Trebuie să mai adăogăm noi că Reigate este o localitate din preajma Londrei. Ca să ajungi până la ea, alergi cu automobilul ca dela București la Ploiești. Acolo Episcopul din Fulham are o frumoasă vilă cu o grădină, în care am văzut până și cedri din Munții Libanului.

Acolo Patriarhul a fost primit cu mare drag, în sânul familiei Episcopului din Fulham, cu câțiva prieteni ai săi. La sfârșitul prânzului,

Episcopul din Fulham a spus că, deși în Anglia nu este obiceiul cuvântărilor la masă, totuși având în vedere ce faptă deosebită este venirea Patriarhului în Anglia și ca oaspete ales găzduiește în casa sa, ține să-l salute cu adâncă plăcaciune și cu aleasă prețuire. Cuvintele de încheiere le-a rostit pe românește, spre veselia tuturor celor de față. I-a răspuns I. P. S. Patriarh, arătându-i toată mulțămirea pentru frăția cu care este primit.

8. «Mai la vale, pomenita revistă anglicană scrie:

«În seara aceleiași zile, Arhiepiscopul de Canterbury a dat un ospăț de gală. Printre cei de față, erau: Ministrul României, apoi d-nii Ciotori și Buzdugan dela legațiunea românească, Episcopii din Lincoln, Fulham și Gibraltar și alți membri din solia Bisericii anglicane la București în 1935, apoi Episcopul de Gloucester, d. Athelstan Riley și Preotul French.

«Marți, 30 Iunie, d. Laptev, ministrul României, care n'a lăsat nimic nefăcut și și-a dat toate silințele pentru a dovedi însemnătatea prieteniei dintre Biserica României și Biserica Angliei, ca organ de seamă în legăturile culturale dintre popoarele românesc și britanic, a dat un ospăț în cinstea Patriarhului, la Hotel Ritz. Printre cei de față, se aflau Arhiepiscopii de Canterbury, de Dublin, Mitropolitul Tiatirei, Episcopii Londrei, apoi ai eparhiilor Gloucester, Lincoln, Gibraltar și Fulham; Lorzii Dawson of Penn, Eustace Percy, Derwent; decanii catedralelor din Westminster și York; Sir Stephen Gaselee; Canonul Douglas; d. O'Malley din Ministeriul Externelor, Preotul Sargent (care vorbea românește adăogăm noi), Ministrul Angliei la București (Sir. Reginald Hoare), Rectorul universității din Londra (Sir Edwin Deller), Seton-Watson și d. Wicham Steed.

9. «În seara acelei zile, d. Athelstan Riley a îndeplinit funcțiunea care a fost așteptată de el în cei 20 de ani trecuți, ca o neobosită și dreaptă datorie, de a da o cină la Athenaeum, în cinstea aleșilor clerici din Răsărit, care vizitau Londra.

«Printre cei poftiți ca oaspeți ai săi, afară de Patriarh și de Episcopul Aradului, ¹⁾ se mai aflau: Arhiepiscopii de Canterbury și Dublin, Mitropolitul Tiatirei, Ministrul Gruici al Iugoslaviei, Ministrul României, Episcopii din Gloucester și Lincoln, Conte Selborne, Canonul

1. Revista scapă a spune că a fost poftită toată solia românească.

Douglas, Lordul Justice Slesser, Sir Ronald Stors, Decanul catedralei din York și Dr. A. C. Doon».

Să înțelegem bine cuvintele din aceste rânduri. D. Athelstan Riley, bătrânul care de 60 de ani luptă pentru apropierea dintre Biserica ortodoxă și anglicană și care de mult spune că Biserica ortodoxă este Biserica-mamă a întregii creștinătăți și adevărata Biserică a lui Hristos, a privit ca o grație pentru sine să poată da un ospăț în cinstea Patriarhului României. Se vede că la ei așa sunt întocmite lucrurile, pentru legăturile creștinești cu străinătatea, că astfel de poftiri nu pot merge la întâmplare. Toate sunt rânduite de Comitetul Bisericii anglicane pentru legăturile cu străinătatea (*Council of the Church of England on Foreign Relations*). De 20 de ani, ni s'a spus mai sus, d. Riley aștepta cinstea de a putea da un ospăț de gală aleșilor clerici din Răsărit, care vizitau Londra.

Englezii sunt zgârciți în vorbiri la ospete. Vorbesc foarte mult ca vecini de masă, totuși, măcar că vorba de *toast* e dela ei, nu rostesc lungi cuvântări, cum e obiceiul la noi. Ca o abatere dela un asemenea obicei, de data aceasta, s'au rostit cuvântări alese și adânc simțite, atât din partea gazdei, cât și din partea oaspetelui de frunte, Patriarhul României. De aici încolo, să dăm iar cuvântul revistei anglicane și să vedem, ce ne sune mai departe:

«Inchinând pentru sănătatea Arhiepiscopului de Canterbury și a Patriarhului, d. Riley a rostit cuvinte poleite și potrivite, care, venind dela cineva aflat în lungă slujbă, fiind plin de înțelepciune și mare autoritate, oricând ar fi meritat și multă considerațiune, iar în clipa de față ele erau venite foarte la timp».

Și acum să dăm lunga cuvântare a d-lui Riley, pentru că e deosebit de însemnată. Ea este o largă mărturisire, în sânul Bisericii anglicane, despre simțirea ei către Biserica ortodoxă. A provocat și pe Primatul Angliei să se rostească, prin câteva considerațiuni, peste program, și a căpătat un frumos și lung răspuns, de asemenea, din partea Patriarhului nostru. Iată deci cuvântarea d-lui Riley:

„Vă rog să mă iertați, dacă eu fac să se audă o trăsătură personală, când pomenesc de relațiunile dintre Biserica ortodoxă și cea anglicană în vremurile proaspete ale noastre. Sunt acum peste 60 de ani, de când eu întâia oară am simțit un viu interes către Biserica ortodoxă. Cum stăteau lucrurile atunci? Conciliul Vatican își

vestise hotărîrea dela 1870 și abătuse gândurile noastre dela nădejdea unei uniri cu vechiul nostru Patriarhat, scaunul Romei. În adevăr, acum era vădit că, și dacă am fi primit toate dogmele Bisericii romane, cum erau ele hotărîte atunci, nu puteai avea nici o chezășie că, din timp în timp, sub pedeapsa anatemei, nu ți se va cere să adaugi și alte învățături, la credința odată predată Sfinților. Biserica anglicană este legată de acea credință, după cum arată prefața Cărții de Rugăciune Obștească (*Book of Common Prayer*). În slujbele Bisericii noastre, de pildă, noi am lepădat tot ce ar vătăma „învățătura și practica cinstită a întregii Biserici a lui Hristos“. Noi suntem îndemnați „să căutăm la vechii Părinți“, ceea ce este „sporul bunei simțiri către Dumnezeu“. Noi avem a însemna ce se împacă cu „rânduiala dumnezească și cuvințioasă a vechilor Părinți“, și în sfârșit, în prefața slujbei hirotoniilor se arată, că „este vădit pentru toți oamenii care cetesc cu hărnicie Sfânta Scriptură și pe scriitorii cei vechi, că din vremurile apostolilor, în Biserica lui Hristos au fost aceste trepte de slujitori: Episcopi, preoți și diaconi“ și că „nimenea nu trebuie socotit și luat drept Episcop, Preot sau Diacon în Biserica anglicană, decât dacă el a fost chemat, încercat și cercetat, iar pe urmă primit, după chipul care urmează mai târziu, sau dacă a avut mai dinainte sfințirea sau hirotonia dela episcop“. Astfel Biserica anglicană se sprijină pe temelia îndoită a Sfințelor Scripturi și a Tradițiunii Bisericii ecumenice.

„Dar spre întărirea acestora, noi putem merge la scrierile teologilor adevărați, din veacurile 16, 17 și 18. După ruperea de Roma și după confuziunea care a urmat, episcopii și teologii anglicani s'au găsit luptând pe 2 fronturi: pe de o parte, ei aveau a face față papiștilor, pe de alta puritanilor, varietatea noastră locală, în vremea aceia, pe care voi, Românii, îi cuprindeți sub numele de „protestanți“. Cetiți scrierile lor, pe care le găsiți în biblioteca teologiei anglocatolice. Voi îi veți găsi, în toate acele veacuri, pomenind de Sfinții Părinți: Ciprian, Atanasie, Grigorie, Hrisostom, Ciril, Vasile și ceilalți, până la marele teolog, pe care noi îl socotim cel din urmă dintre Părinții greci, Sf. Ioan Damaschin, de obicei numit de acești scriitori cu numele familiar de „Damaschinul“. Dați-mi voie, să vă cetesc mărturisirea credinței unuia din cei mai prețuiți ai noștri, Episcopul Ken (1637-1711). În voința sa cea din urmă, arătată în

testamentul său, el spune: „cât despre religiu-nea mea, eu mor în Sfânta Credință Catolică Apostolică, mărturisită de întreaga Biserică înainte de despărțirea dintre Răsărit și Apus, și așume mor în sânul Bisericii anglicane, așa cum se găsește ea, deosebită de toate înoirile papale și puritane și cum se află ea alipită de învățăturile Crucii“.

„Dacă dorința ortodocșilor și anglicanilor este aceeași, ce a împiedecat apropierea noastră în scopul de a înlătura părțile înțelese greșit? Nimic alta, decât faptul, că am fost izolați unii de alții. Dați-mi voie să vorbesc din experiența mea.

„In anul 1883, eu am vizitat mănăstirile din Sf. Munte. Pot adăoga, că am fost bine primit și găzduit în schitul românesc Prodromul. Călugării de acolo nu știau de loc, că se afla pe lume o Biserică anglicană. Atoniții știau numai despre latini. Mai auziseră ei despre feluritele tabere, protestante, precum luteranii. Dar noi stăteam mai bine? In anul 1888, s'a ținut unul din congresele dela Lambeth, când toți episcopii lumii anglicane s'au întrunit sub prezidenția Arhiepiscopului din Canterbury. In acel congres, s'a propus, să se discute și despre Bisericile străine, între ele, și despre Sfânta Biserică Ortodoxă a Răsăritului. Dar prelații adunați știu atât de puțin despre materia, pe care avea a o

cerceta, încât, după îndemnul Arhiepiscopului Benson, eu am alcătuit o sinopsă a creștinismului răsăritean, pentruca episcopii noștri să-și poată face o părere despre împărțirile acestei materii.

«In anul acela, s'a putut vedea ceva și mai însemnat. Un vechi prieten al meu, răposatul Sir Arthur Harding, ajuns după aceia unul din vrednicii noștri ambasadori, se afla pe atunci atașat la ambasada noastră din St. Petersburg. Știind interesul nostru către Biserica din Răsărit, el mi-a scris mie și răposatului W. J. Birkbeck, că biserica Rusiei se pregătea să prăznuiască împlinirea a 900 de ani dela creștinarea Rusiei și că acesta e un prilej care trebuie folosit. Arhiepiscopul Benson a înțeles însemnăta-tea clipei și îndată a trimis o scrisoare Mitropolitului Kievului (ca chestiune de fapt, pot spune că am alcătuit-o eu pentru el; o veți găsi în *Viața* sa și, dacă o veți ceti, nădăjduesc că veți socoti, că nu a fost tocmai rea). Acea scrisoare a stârnit un viu interes în Rusia, fiindcă era întâia dată când Rușii auzeau de un Arhiepiscop de Canterbury. Trec înainte. La 1896, Episcopul Creighton a vizitat Rusia, ca reprezentant al Bisericii anglicane la încoronarea Țarului. In anul viitor, Mitropolitul Finlandei a venit în Anglia la jubileul Reginei Victoria.

I. P. S. Patriarh Miron și însoțitorii săi, ca oaspeți ai episcopului dela Fulham.

După aceasta, până la izbucnirea marelui război, mai mulți episcopi ai noștri s'au dus să viziteze Rusia. Între ei, e de pomenit în deosebi Arhiepiscopul MacLagan din York, care a făcut o călătorie oficială, pe la catedralele și mănăstirile Rusiei, sub călăuzirea lui Birkbeck. Prin fapte ca acestea, am prins o legătură. Pânza vechei neștiințe era sfâșiata treptat, treptat. Dar clipa cea mare a venit îndată după război, când Arhiepiscopul Meletie al Atenei a venit în Anglia în Decembrie 1918, însoțit de o ceată de teologi, pe vremea veneratului vostru înaintaș, Arhiepiscopul Davidson, căruia chestiunea unirii îi datorește atât de mult. Mai multe consultări s'au ținut atunci între teologii ortodocși și anglicani. La una din ele, poate cea mai însemnată, ținută în Londra, s'a ajuns la o deplină înțelegere între ortodocși și anglicani, cu privire la hotărîrea Sinodului VII Ecumenic. În 1921, Arhiepiscopul Meletie a ajuns Patriarh Ecumenic și, la un sinod în Constantinopol, a recunoscut validitatea hirotoniilor anglicane, așa cum și Biserica românească a făcut acum. Dar Patriarhul Meletie a murit. El ne-a trimes pe Înalt Prea Sfințitul Ghermanos, Mitropolitul Tiatirei. De 15 ani Înalt Prea Sf. Sa trăiește între noi, ca reprezentant al Tronului Ecumenic. Cunoaște pe episcopii noștri cei mai de seamă, este văzut deseori la slujbele noastre mai deosebite; ne cunoaște deaproape, știe bunele noastre laturi și, ce este mai însemnat, și pe cele rele; dacă voi, Românii, vreți să știți ceva despre noi, întrebați pe Mitropolitul Tiatirei.

«Ca încheiere, am voie să rostesc un cuvânt de chezașie? Este un fapt minunat, că două Biserici cu două istorii atât de deosebite, totuși s'au întâlnit. Prin mila lui Dumnezeu, neștiința uneia despre alta a fost risipită. Dar să nu simlim pasul. Noi avem în englezește un proverb: «Cu cât mai multă grabă, cu atât mai puțină iuțeală». Ne apropiem de unire, înaintând pas cu pas și întărind fiecare pas pe măsură ce mergem înainte. Noi am ajuns acum la o *entente cordiale*. Ce înseamnă asta? Ea înseamnă inimă la inimă, «dragostea lui Hristos ne silește». *Prin dragoste noi vom împlini cele mai adânci dorințe ale noastre. Noi am descoperit că, deși despărțiți larg prin depărtări și istorie, suntem însă unul lângă altul în credințele noastre dogmatice; putem nu numai să ne iubim unul pe altul, ci încă să ne și ajutăm împotriva vrăjmașilor comuni. Puțin pare că mai stă la mijloc între noi, până la o unire dogmatică deplină—*

«un Domn, o credință» — o desăvârșită intercomuniune. Fie ca, prin mila sa spre noi, la aceasta să ne aducă Dumnezeuescul nostru Răscumpărător, care s'a rugat, când se afla pe pământ, ca urmașii săi să fie una, cum și El una era cu Tatăl său ceresc».

Aceasta a fost însuflețita cuvântare a d-lui Athelstan Riley, adevăratul apostol în Anglia pentru unirea cu Biserica ortodoxă. Față de cuvintele sale dela sfârșit, însuși Primatul Angliei a ținut atunci să adauge, că cele hotărîte la București, după discuțiunile urmate în 1935 între solia anglicană și comisiunea românească, au ușurat nespuse de mult năzuințele spre unire, când ele vin dela o Biserică ortodoxă atât de mare, cum este cea românească. În ce privește însă pășirea înceată spre unirea, de care a pomenit d. Riley în cuvântarea sa, Primatul Angliei a spus că, pe de altă parte, nici nu trebuie să zăbovim mult, odată ce ne-am înțeles despre temeiurile învățăturii creștinești, fiindcă noi împlinim astfel voia lui Dumnezeu.

Insemnatei cuvântări a d-lui Riley, i-a răspuns, prin altă amănunțită cuvântare, Înalt Prea Sf. Nostru Patriarh, care s'a compus de noi în întregime la pag. 11. De aceea n'o mai repetăm și aci.

Cuvintele Patriarhului nostru au fost primite și ridicate în toate slăvilile, cu cea mai mare mulțămire.

Toți s'au despărțit înălțați sufletește și încredințați, că se află înaintea închegării unor mari și fericite evenimente.

Nu eram însă decât la început cu asemenea întâlniri istorice. Altele și altele avea să urmeze.

10. Cu cele de mai înainte, s'a încheiat ziua de 30 Iunie. Revista *The Christian East* ne povestește mai la vale primirea Patriarhului la serbarea centenarului universității din Londra. Aceasta s'a petrecut în ziua de 1 Iulie. Iată ce ne spune ea în această privință:

«Vizita Patriarhului căzând odată cu centenarul universității din Londra, autoritățile universitare, dorind să arate cât de mult ele prețuiesc sprijinul Înalt Prea Sfinției Sale pentru educațiunea înaltă din România, cum și legăturile dintre universitatea Londrei și universitățile României, au căutat să dobândească participarea Înalt Prea Sfinției Sale la sărbătoarea ei.

«De aceia Prea Fericirea Sa, cu Episcopul Aradului, a fost o însemnată figură în ziua de

Mercuri 1 Iulie, la Tedeumul din Catedrala Sf. Paul. Acolo se aflau cancelarul universității, cu senatul și profesorii ei, cum și mai multe sute de doctori și alți titrați ai universității. De asemenea erau de față Primarul Londrei, cu consiliul orașului, cum și reprezentanți a peste o sută de alte universități britanice și străine.

«A predicat Arhiepiscopul de Canterbury. Marea adunare care umplea catedrala, unde mulți se aflau îmbrăcați în haine academice, alcătuia o vedere fără păreche. Slujba însăși a fost dintre cele mai frumoase care s'au putut săvârși la Sf. Paul. Patriarhul s'a arătat adânc mișcat de demnitatea și strălucirea ceremoniei și de locul pe care Biserica îl are în viața Angliei.

«După slujba dela Sf. Paul, Patriarhul și Episcopul Aradului au luat parte la recepțiunea dată de Primarul Londrei. Au fost așezați în locurile de frunte dela masa principală a ospățului dat de universitate în clădirea Primăriei. Au luat parte acolo peste 150 de oaspeți. A fost una din cele mai frumoase înfățișări ale ospitalității mărețe a orașului Londra.

«Intre multe fotografii, ieșite în ziarele Londrei cu chipul Patriarhului, una din cele mai interesante este aceea în care Prea Fericirea Sa, cu Episcopul Aradului, se văd împreună cu Primarul Londrei, Conte de Athlone (cancelarul universității), Lordul Halifax și Arhiepiscopul de Canterbury».

11. A doua zi, Joi, la 2 Iulie, Prea Sf. Sa Episcopul Gibraltarului, adică episcopul cu eparhia peste bisericile anglicane din Răsăritul Europei, a dat un ospăț în cinstea Patriarhului. *The Christian East* însă trece prea iute peste el, deși a fost un ospăț foarte vesel și însuflețit. De față erau, afară de Patriarh și însoțitorii săi, Episcopul Gibraltarului, cu personalul episcopiei sale (canonicii săi). În adevăr, episcopia aceasta, deși episcopie de cutreierat mult prin străinătăți, totuși este întocmită ca și celelalte, cu tot personalul trebuincios unei păstorii episcopale. De asemenea a fost de față Mitropolitul Ghermanos al Tiatirei, d. Laptev, ministrul României, cum și alte câteva persoane. Ospățul a fost dat la restaurantul St. James din centrul Londrei (Westminster).

A vorbit Episcopul Gibraltarului, salutând pe Patriarh, cu care se cunoștea de mult, și a răspuns apoi înalt Prea Sf. Sa. Au fost cuvântări pline de frăție, care au turnat în suflete toată veselia și porniri de bună prietenie între ortodocși și anglicani.

Episcopul Gibraltarului a fost de mai multe ori la noi, și ca episcop și încă mai înainte ca preot. Întâia oară a venit în Mai 1923, însoțind pe Episcopul Charles Gore, care făcea pe atunci o călătorie mai lungă în Răsăritul nostru ortodox. De atunci încolo, a venit de mai multe ori, cea din urmă dată anul trecut, cu prilejul sosirii soliei anglicane la noi. Este așteptat să vie și anul acesta în Noemvrie. Așa ne-am dat întâlnire în Londra, ca să ne vedem la București.

În deosebi însă a fost gustată primirea dată de Episcopul Londrei la Fulham, în după amiaza aceleasi zile. Această primire a fost dată sub numele de *gardenparty*, fiindcă a fost dată în grădină. Vila Episcopului Londrei din vecinătatea Londrei numită Fulham este împodobită cu largi pajiști.

Grădina este mult întrebuințată la Englezi ca loc de desfătare. De aceia ei dau în grădină anumite primiri. Așa și aceasta. A avut noroc de o prea frumoasă zi cu soare, lucru rar în Londra, unde în tot timpul șederii noastre acolo cerul a fost acoperit.

Primirea aceasta a fost dată de Episcopul Londrei, ca prezident al Asociațiunii bisericești anglo-răsăritene (A. E. C. A.). A venit la ea foarte multă lume care are la inimă apropierea dintre anglicani și ortodocși. Să fi fost acolo ca la 1000 de persoane, dar ar fi fost și mai mulți dacă vremea, deși cu soare, ar fi fost mai caldă. Intre cei de față, au fost d. Laptev, ministrul României, Lordul Cecil, d. Caclamanos, ministrul Greciei, Mitropolitul Ghermanos al Tiatirei, cu Arhimandritul Virvos, mai mulți preoți ruși, dela bisericile rusești din Londra, preoți anglicani umblați prin țări străine, unii vorbind românește, un evreu din România (Galați) trecut la Biserica anglicană și îndeplinind slujba de misionar în această Biserică. Acesta a aplaudat foarte mult, când a vorbit Patriarhul.

După ce s'a adunat multă lume, stând afară, Episcopul Londrei a vorbit cuvinte de bună prietenie și prețuire despre Biserica ortodoxă și a arătat bucuria care umple inima sa ca prezident al Asociațiunii anglo-răsăritene, că un bărbat așa de ales ca Patriarhul României a venit cu drag spre depărtatele meleaguri, unde de veacuri sălășluiește Biserica anglicană.

A răspuns Patriarhul, arătând însemnătatea clipei, fericirea de a vedea Biserica anglicană acasă la ea. A pomenit de întipărirea vie, pe care i-o lasă marea ei lucrare creștinească și însem-

nătatea ei ca organ de civilizațiune în lumea întreagă.

Cuvântarea Patriarhului a fost des tăiată de multe izbucniri vesele, pentru fericitele cuvinte, pe care Înalt Prea Sf. Sa le găsea spre a-și mărturisi simțirile sale. Serbarea s'a încheiat în cea mai deplină veselie, care a umplut inimele tuturor. Ea a culminat în clipa când Episcopul Londrei a adus la cunoștința celor de față, că Patriarhul a iscălit o cerere de a intra ca membru în Asociațiunea Bisericească anglo-răsăriteană și că a primit să fie patron al ei, iar Episcopul Aradului vice-prezident.

12. *Audiența Patriarhului la Regele Angliei.* Cetim mai departe în *The Cristian East*:

«Ziua de Vineri, 3 Iulie, însoțitorii Patriarhului au petrecut-o în liniște, vizitând British Museum și alte locuri interesante.

«După amiază, însoțit de Dr. Douglas și Dr. Găldău, Patriarhul a plecat cu automobilul spre Palatul Buckingham (unde locuiește Regele Angliei, adăogăm noi). Acolo a fost primit de Lordul Wigram, secretarul Regelui, și de Sir. John Simon, secretarul de casă, și apoi a intrat în audiență specială la Maiestatea Sa Regele Edward.

«Prea Fericirea Sa s'a rostit apoi că simpatice primire a Regelui i-a lăsat o vie întipărire și că a fost cu totul fermecat de personalitatea sa. Audiența a ținut aproape ½ de ceas.

13. *Călătoria la Cambridge și Lincoln.*—Sâmbătă, 4 Iulie, însoțit de Canonul Douglas și de Arhidiaconul J. A. Sharp, Patriarhul, cu Episcopul Aradului și cu ceilalți însoțitori ai săi, au plecat cu automobilele spre Cambridge. Acolo a fost primit de Sir Stephen Gaselee, care le-a arătat pe rând colegiile Trinity, St. John și King's College. Apoi a poftit pe Patriarh, cu însoțitorii săi, la un ospăț în Magdalene College, din care face parte și domnia sa, fiind totodată și vicecancelar al universității.

«Dela Cambridge, Patriarhul, cu însoțitorii săi, au plecat spre Peterborough, unde decanul catedralei, Dr. Simpson, le-a arătat amănuntele catedralei, iar de acolo au călătorit mai departe spre Lincoln, unde episcopul i-a primit cu cea mai largă ospitalitate în Palatul Vechi.

«Farmecul priveliștilor, prin care Patriarhul a trecut, minunile Cambridge-ului și colegiile lui, câmpiile și viața lui fără pereche, mărimea și frumusețea catedralei din Peterborough și, în sfârșit marea apropiere de catedrala Lincolnului și uimitoarea vedere dela Palatul Vechi, au lăsat o adâncă întipărire asupra oaspeților.

«Seara, Episcopul și casa sa au dat un ospăț în cinstea Patriarhului, la care au fost de față, între alții, și Episcopii din Grantham și Grimsby și Decanul catedralei din Lincoln.

14. *«Liturgia din catedrala Lincolnului.* — Duminică, 5 Iulie, Patriarhul și Episcopul Aradului au fost de față la slujba Sfintei Liturghii în Catedrala Lincolnului.

«Ieșind din Palatul Vechi, cu Episcopul Lincolnului, care purta mantia și mitra, Patriarhul, îmbrăcat în veșminte albe și cu camilafca albă, având pe ea crucea de diamante de Patriarh ortodox, negrecesc, a fost primit, la intrarea de apus a catedralei, de Decanul ei, însoțit de Episcopii de Grantham și Grimsby, îmbrăcați în mantii, cum și de ceilalți membri ai capitulului și de corul Catedralei. După ce Decanul a fost prezentat Patriarhului de Episcopul de Lincoln și după ce el a urât Înalt Prea Sfinției Sale bunăvenire, corul a cântat *Eis pola eti*. Apoi de aici s'a întocmit o procesiune, Patriarhul fiind călăuzit dealungul Catedralei, plină de mulți credincioși, până la tronul pregătit pentru Înalt Prea Sf. Sa, în partea de miazănoapte a bisericii.

«Episcopul din Grimsby a săvârșit Liturgia, iar episcopul din Grantham și Arhidiaconul din Stow i-au stat în ajutor la cetitul Apostolului și Evangheliei. În minunata întocmire a vechiului templu, dumnezeiasca Liturghie, prin simplitatea slujbei engleze, trebuie să fi părut vizitatorilor, că se ridică la oarecare treaptă de misticism.

«Totul era nemișcat. Însăși tăcerea din răstimpurile slujbei te îndemna la cucernicie, tot atât de mult ca și cântarea. Colorile care împodobeau Sfântul Altar, toate cotiturile și lărgimile de deasupra și din jur, strălucitele veșminte ale sfinților slujitori și minunata, deși fără pretenții, cântare a corului, au făcut Liturgia tot atât de multămitoare pentru simțul estetic în laturea din afară a închinării, pe cât a fost cu duhul în cele dinăuntru, ca o slujbă lui Dumnezeu în altă lume.

«*Lex orandi, lex credenti.* — Noi, anglicanii, cari am luat parte la acea slujbă a Liturghiei, nu ne îndoim că Patriarhul, și Episcopul Aradului, împreună cu preoții români, au trebuit să simtă *mutatis mutandis*, că ei au luat parte la aceiași slujbă a Sfintei Euharistii, ca și cea săvârșită pe oricare altar al credinței ortodoxe.

«La locul său din liturghie Crezul Niceei a fost rostit, la poftirea Episcopului Lincolnului, de Patriarhul Miron pe românește.

«Predică nu s'a ținut.

«S'au împărțășit vreo 20—30, din cele câteva sute de credincioși veniți la slujbă.

«La sfârșitul Liturghiei, Episcopul Lincolnului a ținut o cuvântare către Patriarh, amintindu-i buna primire făcută soliei anglicane, al cărei conducător a fost Prea Sf. Sa anul trecut. I-a spus cuvinte de bună venire, în numele eparhiei și a Bisericii anglicane, și l-a încredințat de dragostea tuturor credincioșilor anglicani către Biserica ortodoxă și despre râvna lor de a se uni cu ea.

«In răspunsul său, Patriarhul a vorbit vădit mișcat, mărturisindu-și fericirea că se află în Catedrala Lincolnului, ca oaspete al episcopului pe care s'a deprins a-l iubi, și având dorința de a ajunge la o prietenie tot mai strânsă cu Biserica anglicană. Și-a arătat încredințarea, că Biserica anglicană n'a stat de partea celor ce au despărțit-o de Biserica Ecumenică a Răsăritului. Acea despărțire a fost fapta altora. S'a rugat ca Dumnezeu, care face minuni, să facă cu puțință unirea Bisericii anglicane cu cea ortodoxă. Deocamdată, ele trebuie să lucreze și să se roage ca să ajungă la această țintă și să se tot apropie cu dragoste una către alta. A cerut binecuvântarea lui Dumnezeu asupra Împărăției Britanice, a Angliei, asupra Regelui, a Arhiepiscopului de Canterbury, asupra Episcopului și credincioșilor eparhiei Lincolnului, asupra Bisericii anglicane de pretutindenea, asupra celei din Anglia și asupra tuturor celor ce iubesc pe Hristos și lucrează pentru a împlini împărăția lui pe pământ.

«După cererea Episcopului Lincolnului, Patriarhul a binecuvântat adunarea».

Fiind de o însemnătate istorică, e bine, că s'a dat cuvântarea Patriarhului nu numai în prescurtare, ci și în rostirea ei mai largă, așa cum a dat-o păr. *Gr. Antal*, în ziarul «*Universul*» de la 4 Oct. a. c. Din cele date de revista *The Christian East* și din cele culese de Sf. Sa cu creionul în mână, chiar în clipa când Patriarhul vorbea în Catedrala din Lincoln, cetitorii își vor putea face o părere despre cele vorbite de Patriarhul nostru în acele clipe neuitate.

«După slujba Liturghiei în Catedrala Lincolnului, în mare atmosferă de bunăvoie, Patriarhul a luat parte la ospățul dat în Palatul Vechi. Între alții, erau de față acolo Lordul și d-na Liverpool, care a reprezentat în Catedrală pe Lordul Yarborough, prefectul locului».

La această masă, adăogăm noi, a luat parte și ministrul minelor din Anglia, episcopii sluji-

tori în Catedrală, cu decanul Catedralei și ceilalți slujitori și secretarii episcopului. Nelipsit a fost și bunul prieten al ortodocșilor d. Riley.

«După amiazi, Prea Fericirea Sa cu Episcopul Aradului au plecat cu automobilul la Londra. S'au abătut puțin din drum, pentru a vedea marea și vechea biserică parohială din Newark-on-Trent.

15. «*Cele din urmă zile din Anglia*. Ziua de Luni, 6 Iulie. Patriarhul, cu însoțitorii săi, au petrecut-o, în luări de rămas bun dela prieteni și în cutreierări prin felurite magazine.

«După amiazi, Patriarhul, cu Episcopul Aradului, s'au dus de au văzut Biserica rusească Sf. Filip din Buckingham Palace Road, unde au fost primiți de Păr. Behr, Protodiaconul Teokritov și d. Sablin, epitropul bisericii.

«In ziua de Marți, 7 Iulie, Canonul Douglas a dat un ospăț de rămas bun în cinstea Patriarhului, a Episcopului Aradului și a celorlalți însoțitori, în restaurantul din St. James's Court. Apoi, urmând ca trenul spre Ostanda să plece la 3 după amiazi (la 3,40 adăogăm noi), au venit să salute pe Patriarh, la Gara Victoria, d-nii Athelstan Riley, Sir Stephen Gaselee, Lordul Noel Buxton, Episcopii de Gibraltar și Fulham, ministrul României și personalul legațiunii românești.

«Așa s'a încheiat însemnata vizită, care trebuie să rămâie pe veci neuitată în istoria legăturilor dintre Biserica ortodoxă și anglicană».

Cu aceasta se isprăvește povestirea revistei *The Christian East* despre călătoria Patriarhului nostru în Anglia. Să încheiem și noi, pomenind și de alte câteva cuvinte din *The Christian East*, nu din povestirea cea largă, ci din pagina știrilor:

«Împreună cu Episcopul Aradului, Patriarhul a fost ținta privirilor publicului, în toată vremea unei încărcate săptămâni și a unui încărcat anotimp. Oriunde a pășit, Înalt Prea Sf. Sa nu numai a atras atențiunea, ci a lăsat și o adâncă întipărire. Fără îndoială, asta se datorește mai cu seamă darului său deosebit de a câștiga inimile. Se datorește de asemenea, individualității sale. Biserica și poporul românesc niciodată nu vor fi trimes în Anglia un ambasadior mai rodnic».

Prea frumoase și măgulitoare cuvinte, și pentru Biserica și pentru toată obștea românească. Cu adâncă mulțumire, pe care ele ne-o lasă, face să încheiem și noi această lungă înșirare.

Arhim. SCRIBAN

ORGANIZAȚIA CANONICĂ A BISERICII ANGLICANE

Inercările contemporane de apropiere dintre Biserica ortodoxă și cea anglicană pun la ordinea zilei problema necesității de a ne cunoaște cât mai bine unul pe altul. Totuși până astăzi anglicanismul rămâne aproape necunoscut membrilor Bisericii ortodoxe, care adeseori îl confundă cu comunitățile protestante și nici nu

Biserică și Stat în Anglia. Ea se exprimă atât prin faptul, că regele Angliei numește episcopi, cât și prin dreptul parlamentului de a se amesteca în viața bisericească.

Astfel de prerogative ale puterii laice creiază impresia unei dependențe desăvârșită a Bisericii anglicane de Stat, încât ea este descrisă uneori

P. Sf. Sa episcopul Londrei.

bănuiesc acea apropiere duhovnicească, care există între ortodoxie și anglicanism.

Aici, printre alte chestiuni, cari pun în nedumerire pe ortodocși, cea mai mare atenție merită chestiunea legăturii celei strânse dintre

ca o simplă unealtă în mâinile deținătorilor destinului Imperiului britanic. Această părere se întâlnește exprimată foarte des pe paginile literaturii polemice la romano-catolici și câteodată e împărtășită și de teologii ortodocși. De obi-

cei Anglicanii o combat cu energie, insistând că Biserica lor în prezent se bucură de o independență foarte mare față de puterea laică, independentă, de care probabil nu se bucură multe alte confesiuni creștine, înțelegându-se aici și Bisericele ortodoxe naționale.

Aceste discuțiuni arată complexitatea raporturilor dintre Biserica anglicană și Statul britanic și în cadrul articolului de față ne-am propus să expunem situația *de facto* a Bisericii episcopale în hotarele Angliei.

Această chestiune prezintă în timpul de față un deosebit interes pentru Orientul ortodox, pentru că mai multe din bisericile noastre locale sunt preocupate în momentul de față cu elaborarea unor formule noi în ce privește relațiile lor cu statele respective.

Pentru ca să analizăm natura anglicanismului contemporan și să ne dăm seama de raporturile lui complexe față de stat, trebuie să remarcăm că acea Biserică, pe care de obicei o numim anglicană, de fapt se compune actualmente din 13 biserici episcopale autocefale și 16 misionare, răspândite în lumea întreagă, cuprinzând cele mai variate neamuri, și popoare; multe din aceste biserici întrebuintează limba lor națională în serviciul divin și viața lor tot mai mult se nuanțează prin deosebiri locale. Toate aceste biserici cu excepția a 2 mitropolitane aflătoare în Anglia propriu zisă, se bucură de o deplină independență de orice putere laică și conducerea lor autonomă se bazează pe principiul sobornicității autentice. În fruntea lor se află câte un sinod de episcopi, care rezolvă toate chestiunile, însă cu participarea clerului și a mirenilor.

Cadrele acestui articol nu ne permit să ne oprim mai mult asupra amănunțelor organizației canonice a celor 29 biserici anglicane episcopale și de aceea ne vom mărgini la studiul organizației numai a Bisericii din Anglia însăși, care continuă să păstreze legătura și dependența față de Stat. Biserica Angliei fiind mama tuturor celorlalte biserici anglicane episcopale, bineînțeles, are o importanță deosebită printre celelalte și de aceea raporturile ei cu Statul, cu toate că fac excepție din regula generală, totuși influențează asupra tuturor anglicanilor din lume și de aceea merită a fi studiată în deosebi.

Deși Biserica Angliei s'a dezvoltat considerabil în cele 17 secole ale istoriei sale, ea nicio dată n'a rupt firele cari o leagă cu trecutul ei,

de aceea organizația ei canonică de astăzi cea mai bine poate fi înțeleasă tocmai în lumina istoriei.

Creștinismul a pătruns în Anglia, în secolul al III-lea. Primul martir englez sf. Albaniu a fost omorât în timpul persecuției lui Dioclețian (284—305). Trei episcopi din Bretania au luat parte la sinodul din Arelat la 314. După plecarea legiunilor romane, în Anglia începe perioada de tulburări și năvălirea barbarilor. Creștinismul, însă n'a dispărut în acest haos. În secolul al VI-lea sub conducerea zeelosului misionar, sf. Augustin, o mare parte din populație a fost convertită la creștinism și pentru ea a și fost înființată catedrala episcopală la Canterbury (597).

În secolul al VII-lea Teodor, arhiepiscop de Canterbury (668—690), de origină grec, a înfăptuit unirea la un loc a diverselor Biserici creștine din Anglia, punând o bază solidă pentru dezvoltarea de mai târziu a Bisericii.

La 1077 Anglia a fost cucerită de Normanzi. Pentru Biserică, aceasta a însemnat pierderea în bună parte a independenței sale. Ea s'a trezit cu o dependență mai mare față de Roma, decât pe timpul regilor anglo-saxoni. Puterea papală obținând privilegii în Anglia, continuă treptat să le întindă asupra nouilor domenii ale vieții bisericești, până când mare parte de drepturi, ce aparțineau cândva sinoadelor și episcopilor aglicani, au trecut cu totul pe seama Romei.

Istoria Bisericii din Anglia în evul mediu e plină de ciocniri dintre papi, regi și autoritatea bisericească locală, continuându-se lupta pentru neatârănarea bisericească. În fruntea ei se aflau arhiepiscopii de Canterbury și de York, cari conduceau Biserica cu contribuția convocățiilor (sinoadelor). Aceste sinoade se compuneau din cele două „camere”: cea de sus unde activau episcopii și cea de jos unde activau preoții. Regele le convoca odată cu parlamentul și ele rezolvau chestiuni de doctrină și cult, precum și altele cu caracter pur profesional-clerical.

Secolul al XVI-lea este un al doilea punct de răspântii în istoria Bisericii din Anglia. Regele Henric al VIII-lea (1509—1545), certându-se pe chestii personale cu papa, a întrerupt legătura Bisericii sale cu Roma.

Hotărîrea sa a promovat-o cu aprobarea convocățiilor. Separând-o de Roma, Henric însă nu mai acordă Bisericii libertatea de mai înainte, de care se bucura până la invazia Normanșilor.

Regele uzurpând toate privilegiile, cari au fost câștigate de papi treptat, s'a declarat el însuși capul Bisericii.

Sub succesorii acestui rege, Biserica anglicană, când era supusă din nou Romei, când cădea în mâinile protestanților-reformatori. În fine tronul a fost ocupat de una dintre fiicele lui Henric — Elisaveta (1558—1603), care a decis asupra destinului Bisericii și a poporului său. Regină înțeleaptă și autoritară, a știut să afle linia de conduită între aderenții reformației și Roma. Pe de o parte ea a renunțat la titlul de cap al Bisericii, care ofensa sentimentele multor credincioși, a menținut episcopatul și o serie de rituri catolice, dar pe de altă parte a introdus o nouă rânduială a serviciului divin în limba engleză, a permis clericilor să se căsătorească și a refuzat să recunoască supremația Romei. Toate reformele le-a promovat cu aprobarea convocăției și astfel organizația *veche* canonică a Bisericii anglicane n'a fost atinsă în fond. Succesorii Elisabetei convocau aceste sinoade în mod regulat și recunoșteau independența Bisericii în conducerea treburilor sale interne. Schimbările politice ce au avut loc în Anglia (la sfârșitul secolului XVII-lea) și au adus pe tron dinastia din Hanovra — au prilejuit un șir de noi încercări pentru Biserică. Guvernul, simțind că Biserica face opoziție influențelor protestante ce veneau din Germania, începu să constrângă tot mai mult independența bisericească și în 1717 a hotărît să nu se mai adune „convocațiile“, deși ele continuă să existe nominal în țara constituțională. Secolul al XVIII-lea totuși rămâne pentru Anglicani, ca și pentru celelalte biserici, timpul, când Biserica anglicană a fost în cea mai mare supunere către puterea laică. Însă renașterea bisericească, care începe în Anglia (prin a treia decadă a sec. XIX-lea), ridică din nou chestiunea necesității reintroducerii autonomiei bisericești. Sub influența acestei renașteri mereu în creștere, guvernul a fost nevoit ca în 1854 să permită din nou adunarea „convocațiilor“ și ele au devenit din nou organe de conducerea supremă a Bisericii episcopale din Anglia.

Numai în lumina acestor date istorice se poate înțelege organizația canonică, foarte greoaie de altfel a Bisericii din Anglia, la descrierea căreia trecem îndată.

Biserica din hotarele regatului Angliei propriu zise, se împarte în două regiuni mitropolitane independente: cea de Canterbury și cea de

York. Prima are 30 și cea de a doua 13 eparhii. Fiind independente una de alta, totuși ele sunt organizate identic.

Convocația. Fiecare regiune își are câte o „convocație“ aparte. Acest organ suprem de putere bisericească, ca și înainte, se compune din două „camere“ — cea înaltă (de sus), în care se adună toți episcopii eparhioți din regiunea mitropolitană, și din cea de jos — compusă din reprezentanți aleși de către clerul parohial.

În prezent sfera de competență a convocăției cuprinde toate laturile vieții bisericești. De exemplu, în ultimii ani s'au discutat următoarele chestiuni, promovându-se și în viață hotărârile respective:

1. Stabilirea comuniunii în Taine cu vechii catolici;
2. Introducerea oleo-ungerii pentru a fi administrată celor bolnavi;
3. Ordinea confirmării regulamentelor pentru comunitățile mănăstirești;
4. Revizuirea catehismului;
5. Schimbări în regulile căsătoriei religioase;
6. Norme pentru transmiterea serviciului divin prin radio;
7. Diverse modificări în dreptul canonic și activitatea instanțelor de judecată bisericească;
8. Intensificarea acțiunii misionare, etc.

Hotărîrea convocăției nu merge spre confirmare în fața parlamentului, de aceea n'are putere de lege, are însă autoritatea indiscutabilă morală pentru toți membrii Bisericii.

O serie de chestiuni desbătute la convocăție, de exemplu problema căsătoriei sau necesitatea ameliorării vieții pentru cele mai sărace pături ale populației, atinge interesele unor cercuri largi ale populației și lucrarea convocăției atrage atenția țării întregi.

În afară de aceasta, convocățiile au păstrat încă dreptul de a se adresa direct regelui în chestiuni de mare importanță, chiar dacă ele privesc probleme politice sau sociale, deși se face uz de această prerogativă în cazuri excepționale, dar acest drept dă posibilitate ca Biserica Angliei, în caz de nevoie, să poată vorbi în fața țării întregi și să exprime în auzul tuturor părerea ei.

Autoritatea convocăției se accentuează încă și prin aceea că la pronunțarea hotărîrilor iau parte nu numai episcopii, ci și preoțimea Angliei. Aceasta din urmă dispune de mari drepturi în conducerea Bisericii și îi aparține chiar

dreptul de a opri orice hotărîre a episcopatului, dacă nu se împacă cu ea. Această putere face ca preoțimea din Anglia să fie mai independentă ca în orice altă țară din lume.

Studiind activitatea convocațiilor, ușor se pot observa două lacune în organizația lor și a-nume:

a) Lipsa votului laicilor în hotărîrile lor;

b) Pierderea puterii de a legifera.

Aceste lacune de mult au atras atenția canoniștilor englezi și în 1919 a avut loc un eveniment de importanță excepțională pentru Biserica anglicană. În acest an, pentru prima dată în istoria Bisericii anglicane, a fost convocată o adunare bisericească, care obține dreptul de a face legi, cari privesc întreaga Biserică.

ADUNAREA BISERICESCĂ.

Adunarea bisericească, instituită în 1919, constă din trei camere: 1) *episcopală* din care fac parte toți episcopii din ambele regiuni mitropolitane; 2) *presbiterială* și 3) *laică* — membrii cărora se aleg de eparhii.

În competența Adunării bisericești cad toate chestiunile cari interesează deopotrivă Biserica și Statul, adică de caracter juridic, financiar și administrativ.

Toate hotărîrile Adunării bisericești se trimit spre aprobarea parlamentului, care nu poate introduce în ele niciun fel de adaose sau corective, dar a păstrat totuși dreptul de a confirma sau de a respinge de plano deciziunea Adunării bisericești. În caz de aprobare, deciziunea se înaintează Regelui spre sancționare și devine apoi o lege de Stat, egală cu cele votate de parlament.

Astfel Biserica anglicană are astăzi posibilitatea de a rezolva independent toate chestiunile importante și a-i atribui în caz de necesitate puterea legii. Numai în cazuri extraordinare

parlamentul refuză de a confirma deciziunile Bisericii. Aceasta s'a întâmplat deocamdată o singură dată decând există Adunarea bisericească, când parlamentul a renunțat să confirme noua rânduială a euharistiei. Hotărîrea aceasta, firește că avea în vedere numai partea juridică a chestiunii, pentru că noua carte de rugăciuni, fiind aprobată de convocații și Adunarea bisericească, a primit consacrarea bisericească și astăzi se întrebuințează în multe parohii. În consecință parlamentul cu dela sine putere nu mai poate decide în chestiuni bisericești, dar tot așa el poate să nu consimtă de a da putere de lege deciziunii laută de adunarea bisericească.

Aceasta este în prezent situația Bisericii din Anglia sub aspect legislativ: ea se poate conduce autonom și chiar să influențeze asupra vieții din țara întreagă.

Astfel se prezintă în Anglia chestiunea numirii episcopatului.

EPISCOPATUL.

În epoca timpurie a istoriei bisericești, episcopii englezi se alegeau de către toți clericii eparhiilor respective. Această modalitate cu timpul treptat a fost înlocuită prin numirile făcute de papi.

Henric al VIII-lea, separând Biserica Angliei de Roma, și-a asumat sie-și dreptul de alegere a episcopilor. În cazuri când se elibera vreo eparhie, el dădea un decret, prin care permitea clerului dela catedrale să procedeze la alegerea candidatului vrednic, dar în loc de a-i da libertatea alegerii, simultan printr'o altă scrisoare regală, comunica numele succesorului dorit de el. Încă ceva, Henric al VIII-lea, nefiind sigur

de ascultarea clerului, a impus o lege, care consideră refuzul clerului de a alege și hirotoni persoana recomandată de rege pentru catedra episcopală, ca o trădare față de Stat. Această ordine stabilită în sec. XVI-lea de către Henric al VIII nu s'a schimbat niciodată de atunci și alegerea episcopului în prezent se face în aceleași cadre ca și cinci sute de ani în urmă. Numai astăzi candidatul nu este desemnat personal de rege, ci de primul ministru, de obicei după indicația arhiepiscopului de Canterbury sau celui de York. Acest sistem medieval, păstrat neatins până în secolul XX-lea, în genere dă rezultate satisfăcătoare și persoanele

numite, în majoritatea cazurilor, sunt cei mai buni reprezentanți ai clerului anglican. Inamovibilitatea episcopatului și independența-i din punct de vedere material de Stat, îi dă posibilitatea de a-și ținea sus autoritatea morală. Deși în alegerea episcopului participă și elementul laic — dar la aceasta se și reduce influența lui asupra episcopatului, întru cât el n'are nici un fel de mijloace de a face presiune asupra

candidatului ales de puterea laică. Totuși aceste trăsături pozitive nu pot justifica în fața Anglicanilor cari judecă lucrurile obiectiv și mai în fond, caracterul necanonic al alegerii episcopilor și în prezent se desfășoară o întinsă lucrare bisericească pentru elaborarea unei modalități de a numi episcopi — potrivit canoanelor.

CLERUL PAROHIAL.

În ce privește clerul parohial, Statul n'are nici un amestec în privința numirii lui. Modalitățile de alegere a clericilor variază dela o localitate la alta. În unele parohii clerul e numit de episcop, în altele îl desemnează însăși parohia, sau diverse asociații religioase. Principiul de inamovibilitate a clerului se păstrează și aici, indiferent ce organ a numit pe un preot la vreo parohie, nu-l mai poate înlătura nimeni de a-

colo, decât pe calea unui proces în justiție, care presupune o abatere de caracter penal din partea păstorului.

Inamovibilitatea preoților, precum și retribuirea muncii lor din fonduri bisericești speciale, cari nu se controlează de Stat și nici nu intră în bugetul ordinar, îi dă acel sentiment de independență duhovnicească și autoritate morală, care uneori lipsește din țările ortodoxe.

JUSTIȚIA BISERICESCĂ.

Ultima formă, care încă evidențiază, că Biserica anglicană e dependentă de Stat, este dreptul de apel la judecată civilă împotriva sentințelor date de judecata bisericească. Asemenea practică își găsește explicația în istoria medievală a Angliei. După invazia Normanzilor, papii au dobândit dreptul de a judeca apeluri împotriva hotărîrilor instanțelor de judecată bisericească în Anglia. În majoritatea cazurilor chestiunile cari formau obiectul competenței lor, priveau divorțurile, testamente și alte chestiuni și de aici rezultau venituri considerabile pentru instituțiile bisericești.

Henric al VIII-lea, însușindu-și prerogativele puterii papale, a cuprins aici și dreptul de a judeca apeluri în chestiuni bisericești. În cazuri când se făceau astfel de intervenții către puterea regală, acest rege și succesorii săi numeau comisii speciale — compuse din clerici superiori și judecători bisericești eparhiali sau mitropolitani. În 1832, parlamentul folosindu-se de lipsa convocațiilor, a călcat rânduiala stabilită și a înființat o instanță de apel, supremă

și permanentă în chestiuni bisericești, care a primit un caracter pur laic.

Biserica, privată de organul său în persoana convocațiilor n'a fost în stare să se lupte cu această călcare a constituției și noua instanță de judecată curând câștigă o faimă tristă mulțumită amestecului său nepoftit în chestiuni de cult și chiar de doctrină. Renașterea conștiinței bisericești, ce avu loc curând, a provocat o luptă dâră împotriva încercărilor judecății civile de a controla chestiuni cu caracter pur bisericesc și Biserica ieșind biruitoare din acest conflict, astăzi forul suprem de apel de obicei renunță de a cerceta chestiuni cu caracter strict duhovnicesc.

Situația totuși rămâne anormală și grație posibilității de a se face apel la judecata civilă împotriva sentințelor pronunțate de judecata bisericească, instanțele acestea din urmă tot mai pierd din autoritate și întreaga organizație a justiției Bisericii din Anglia necesită schimbări radicale.

CONFERINȚELE DE LAMBETH.

În fine trebuie să amintim despre un organ bisericesc, care deși n'are importanță canonică, dar se bucură de o autoritate mare și e cunoscut dincolo de hotarele Angliei. Am în vedere „conferințele de Lambeth“. Astăzi ele se convoacă din zece în zece ani și adună episcopii din toate Bisericele anglicane. Aceste congrese s'au început în 1867 cu prilejul unei învățături eretice a unuia dintre episcopii din Africa de Sud și de atunci importanța lor merge tot progresând. La aceste congrese se discută cele mai variate chestiuni din viața duhovnicească. Rezoluțiile ce se iau n'au un caracter obligator și ele devin norme canonice numai în acel caz, când sunt confirmate de soboare sau sinoade ale Bisericilor autocefale locale, cari intră în sfera confesiunii anglicane.

La ultimul congres din Lambeth (în 1930) au participat 308 episcopi adunați din toate părțile lumii și deciziunile lor au găsit răsunet departe de hotarele Bisericii anglicane.

Acestea sunt particularitățile mai caracte-

ristice ale organizațiunii canonice a Bisericii din Anglia și în baza lor se pot face următoarele concluziuni:

Raporturile în prezent dintre Biserică și Stat în Anglia, sunt consecințele acelor turburări și cataclisme religioase, pe cari le-a trăit această țară. Formele variate în cari Statul participă în viața Bisericii nu corespund conștiinței religioase a timpului, în care trăim și reclamă schimbări esențiale.

Aceasta se evidențiază în deosebi în modalitatea numirii episcopilor și în dreptul de apel la judecata civilă, cari ar fi astăzi numai reminiscențe ale unui trecut care a apus.

Cu toate aceste lacune ale organizației canonice a Bisericii episcopale anglicane, ea totuși îi garantează independența spirituală.

De aceea afirmațiunile atât de des repetate, „Biserica anglicană se află în robia Statului“ — nu corespund realității și cu atât mai mult sunt neîntemeiate acuzațiunile ce i se aduc, că „ea și-ar fi pierdut conștiința că e de origină

1. Preotul Florian Găldău 2. Ep. Aradului Dr. A. Mager 3. I. P. S. Patriarh Miron 4. Canonicul Douglas 5. D-l Gasele 6. D-l Ciotori 7. Preotul G. Antal 8. Arhim. I. Scriba

divină, precum și independența duhovnicească de puterea pământească“.

Dimpotrivă, credința în Biserică, corp mistic al lui Hristos, care se supune numai legilor sale interne, trece ca un fier roșu prin conștiința teologiei anglicane și ea își găsește expresia concretă în acea colaborare permanentă a clerului și mirenilor în conducerea Bisericii, pe care e bazată întreaga organizație a anglicanismului contemporan. Acest duh al sobornicității, care apropie ortodoxia și anglicanismul și creiază un teren favorabil pentru o înțelegere reciprocă, devine cu fiecare an tot mai simțit în viața Bisericii anglicane. Toate modificările în ce privește conducerea ei internă și cari au fost permise în ultimii ani, au întărit cu statornicie sobornicitatea ei, înlocuind treptat acele așezăminte învechite pe cari anglicanismul le-a primit drept moștenire fie dela Roma, fie dela Reformație.

Acest proces de reintegrare lentă a organizațiunii sobornicești se evidențiază lămurit în Bisericile autocefale, cari se află în afară de hotarele Angliei și cari foarte puțin sunt legate cu trecutul său istoric. La ultimul congres din Lambeth, de exemplu din 308 episcopi numai 43 n'au fost aleși ai clericilor și turmei lor, și aceste cifre arată în care direcție se mișcă anglicanismul. Prin multe furtuni și încercări a trecut această ramură a creștinilor apuseni, dar credința lor în Biserică, speranța lor în puterea harismatică a sf. Duh i-au ajutat să nu piardă moștenirea apostolică, ci din contra s'o întărească și s'o purifice.

Vieța Bisericii anglicane contemporane în multe se aseamănă izbitor cu cea ortodoxă și poate nicăieri nu se manifestă atât de evident acest duh al sobornicității anglicanismului, ca la susmenționatele congrese de Lambeth, unde episcopii, adunați din toate colțurile lumii, discută chestiuni de viață bisericească, în spiritul de dragoste și libertate creștină, legați unul

de altul nu prin disciplina externă și constrângătoare, ci prin credință în Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică, care e stâlpul și întărirea adevărului.

Dăm aici și tabloul statistic al Bisericilor anglicane episcopale, răspândite în toată lumea, cari participă la conferințele de Lambeth:

Informațiuni statistice despre Bisericile, care participă la conferința din Lambeth.

Nr. curent	Biserici autocefale	Eparhii	Episcopi	Preoți	
				Europeni	Indigeni
1	Biserica Angliei	43	92	16.926	
2	Biserica din Wales	6	7	1.457	
3	„ Irlanda	13	13	1.029	
4	Biserica episcopală din Scoția	7	7	318	
5	„ Statele Unite N. Am.	106	152	6.323	
6	Biserica din Canada	27	28	1.787	
7	„ Ceylon. India Birma	14	15	439	665
8	Biserica din India apuseană	8	8	280	—
9	„ Australia	25	28	1.682	—
10	„ Noua Zelandă	9	11	518	—
11	„ Africa de Sud	14	17	486	160
12	„ China	11	17	181	177
13	„ Japonia	10	11	45	223
Biserici misionare					
1	In Africa occidentală	4	8	112	113
2	„ orientală	8	9	137	158
3	„ Newfoundland	1	1	82	—
4	„ Palestina	1	1	15	8
5	„ Europa de Sud	1	1	82	—
6	„ Mauritania	1	1	6	13
7	„ Libania	1	1	10	12
8	Insulele Foundland	1	1	20	—
9	Madagascar	1	1	5	63
10	In Coreea	1	1	8	24
11	„ America de Sud	1	1	27	—
12	„ Singapore	1	1	22	—
13	„ Europa de Nord	1	1	87	—
14	„ Persia (Irak)	1	1	6	1
15	„ Insulele Bermude	1	1	15	—
16	In Egipt și Sudan	1	1	17	1

Dr. NICOLAE ZERNOV
Londra

BISERICA ORTODOXĂ IN AMERICA

PROPAGANDA ROMÂNEASCĂ IN
AMERICA PRIN BISERICĂ

„Principiul universal sau sobornic așezat de însuși Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca temelie a Bisericii Sale, și pe care singură Biserica ortodoxă l-a păstrat în toată lărgimea lui, până azi, n'are nimic comun cu ceea ce se înțelege sub internaționalism. Câtă vreme adică, acest din urmă este o formulă propriu zis politică, prin care se urmărește un vis grotesc și irealizabil al unor vizionari, cari trăesc în iluzia că pacea și progresul omenirii nu se va putea înfăptui, decât prin delăturarea oricăror granițe despărțitoare, cari stau în calea solidarității neamului omenesc: *universalismul creștin* permite realizarea acestei solidarități, „o turmă și un păstor“, prin legătura *credinței, nădejzii și iubirii* de Dumnezeu, în care se pot uni toți, păstrându-și fiecare om ca și fiecare neam individualitatea sa specifică. Astfel universalitatea pe care o mărturisim noi, credincioși Tradiției ortodoxe, este un cadru de ampleare infinită, din care nu se elimină nimic din valorile adevărate de care dispunem individual, ci dimpotrivă promovează îmbogățirea spirituală și ajută progresul uman, înlesnind cooperarea în armonia deplină ce rezultă din contribuția voluntară, cu iubire, a tuturor. Intre granițele cuprinzătoare ale acestei universalități de concepție dumnezească, mărturisită de Biserica ortodoxă, toate neamurile se bucură de aceleași drepturi și libertatea de afirmare spirituală a nimănui, nu este limitată prin restricții impuse de considerente omenesti înguste și schimbăcioase. Ceeace se evidențiază din ordinul Mântuitorului către sf. apostoli: „Mergând învățați *toate* neamurile, învățându-i pe ei (pe fiecare ins din neamul respectiv) *toate* câte v'am poruncit“.

În temeiul acestui principiu, mult superior internaționalismului, care ține să sacrifice individualitatea pentru o himeră potrivnică naturii omenesti, Biserica ortodoxă este o unitate spirituală rezultată din unirea în credință și în

dragostea lui Hristos a diferitelor națiuni. Pe scurt ea *este organizată pe națiuni*.

Această organizație națională, prin care a devenit, dintru început, izvorul de viață dător al neamurilor ortodoxe, a indentificat-o, mai desăvârșit decât orice disciplină impusă, cu viața poporului.

Istoria este mărturie că, mai ales Neamul românesc, prin Biserica aceasta a trăit, răzbind prin toate încercările și ispitele de peste veacuri. Sub scutul, prin munca ziditoare și prin lupta neconținută a acestui așezământ, s'a păstrat sufletul și limba românească.

Sub scutul și prin stăruința acestei Biserici, în care și-au răzimat părinții noștri nădejile de viitor, ne vom putea păstra ființa națională și aici, atât de departe de pământul strămoșesc: păzindu-ne credința neschimbată, ținând la obiceiurile frumoase legate de sărbătorile Ei și cultivând scumpele tradițiuni moștenite din străbuni, tradițiuni nedespărțite de ființa noastră românească.

Ne apropiem, cu pași repezi, de sărbătorile de cari sunt legate, putem zice organic, cele mai frumoase și mai mișcătoare datini: Crăciunul cu colindele sale evocatoare de dulci amintiri din copilărie, cu cântecele frumoase de stea, cu vicleimul; seara de Sân-Văsii, cu plăcutele ei petreceri nevinovate; Anul nou, cu sorcova, cu plugușorul; Boboteaza, cu „iordanul“ mângâitor și întăritor de suflet. Totatătea datini curate și de adânc răsunset, pe cari cultivându-le, ne întărim credința, ne înviorăm conștiința românească și ne păstrăm limba dulce și frumoasă, despre care cu dreptate, a zis poetul că „altă limbă armonioasă ca ea, nu găsim“.

Să nu dăm deci uitării frumoasele noastre datini, sub falșa impresie că sunt învechite și nepotrivite cu vremile «moderne» în care trăim.

În toate coloniile să răsună viu colindele noastre frumoase, din gura tineretului. SOLIA

FELICITAREA DE ANUL NOU 1937, FĂCUTĂ DE I. P. S. PATRIARH MIRON ÎN NUMELE BISERICII, M. SALE REGELUI

M A J E S T A T E,

In numele meu și al bisericii noastre, al cărei-prim-credincios ești Majestatea Ta, î-Ți doresc un an nou cu bine și cu sănătate. Și rog pe Dumnezeu, ca să-Ți păstreze energia tinerească, voia de muncă și zilnicile preocupări, precum pentru progresul bisericii, așa și pentru tot ce este de interes obștesc. Îndeosebi, să poți da și în viitor puternicul sprijin moral și îndemn tuturor factorilor dela conducerea țării și a instituțiilor ei fie publice, fie particulare, ca să continue bunele începuturi într-o dezvoltare, întări și spori și toate acele așezăminte, mijloace și posibilități de lucru ca mai ales cei fără nici o avere, decât munca brațelor lor, să-și poată câștiga o cinstită bucată de pâine zilnică, o locuință igienică pentru ei și familia lor, și să poată da o bună îngrijire copiilor lor, contribuind astfel la alimentarea și menținerea armoniei dintre clasele noastre sociale, atât de dorită de toți bunii patrioți și atât de necesară pentru mulțumirea sufletească a celor mai lipsiți și nevoiași, ceea ce îi va îndemna să intre cu drag și să persiste în ritmul vieții noastre naționale-românești și creștinești, asigurând astfel pe toată linia o atmosferă de pa-cinică și rodnică muncă pentru propășirea țării și a cetățenilor săi. Aceiași poruncă ne-o dă și evanghelistul Luca chiar în e-vanghelia de azi, când ne cere, să dăm „celor zdrobiți ușurare” ș. c. l. Să trăești, Majestate, dimpreună cu Marele Voevod Mihai și întreaga augusta familie regală.

Catedrala protopopească Sf. Haralambie din Turnul Măgurele Jud. Teleorman, restaurată cu 1.300.000 lei sub conducerea fostului protopop. Ioan P. Băldescu și cu ajutoare aduse dela județ, oraș, popor etc.

SUMAR LA NUMĂRUL FESTIV.

Răspunsul I. P. S. Patriarh la felicitările de Anul Nou	* * *
Momente istorice cu prilejul vizitei I. P. S. Patriarh Miron Cristea la Londra	de Consilier
Rostul Călătoriei I. P. S. Patriarh la Londra	de Pr. Gr. Antal
I. P. S. Patriarh la Londra	de Arhim. Scriban
Organizația canonică a Bisericii Anglicane	de Dr. Nicolae Zernov, Londra
Felicitarea de Anul Nou 1937, făcută în numele Bisericii, M. Sale Regelui. Propaganda românească în America prin Biserică.	* * *
	Solia